

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI
DAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI
NEGERI TERENGGANU
TAHUN 2008

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA TAHUN 2008 NEGERI TERENGGANU

Dewan Undangan Negeri Terengganu

JABATAN AUDIT NEGARA
MALAYSIA

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI
DAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI
NEGERI TERENGGANU
TAHUN 2008

JABATAN AUDIT NEGARA
MALAYSIA

KANDUNGAN

KANDUNGAN

PERKARA	MUKA SURAT
KATA PENDAHULUAN	vii
INTI SARI LAPORAN	xiii
BAHAGIAN I : PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008	
Pendahuluan	3
Objektif Dan Kaedah Pengauditan	4
Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008	4
BAHAGIAN II : ANALISIS PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI	
Analisis Kewangan	7
Kedudukan Kewangan Kerajaan Negeri	7
Wang Tunai	8
Pelaburan	9
Akaun Hasil Disatukan	10
Akaun Pinjaman Disatukan	16
Akaun Amanah Disatukan	16
Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai	22
Akaun Memorandum	23
Rumusan Dan Syor Audit	26
BAHAGIAN III : RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI	
Pencapaian Pelaksanaan Projek Pembangunan Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9)	31
Rumusan	33
BAHAGIAN IV : PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI	
Pelaksanaan Indeks Akauntabiliti (AI)	37
Objektif Pengauditan	38
Skop Dan Kaedah Pengauditan	38
Jenis Kawalan	39
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agenzi Negeri	48
Rumusan Dan Syor Audit	50

PERKARA	MUKA SURAT

BAHAGIAN V :	PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

Pendahuluan	53
Pengauditan Penyata Kewangan	53
Kedudukan Penyerahan Penyata Kewangan	54
Pengesahan Penyata Kewangan	54
Pembentangan Penyata Kewangan	55
Prestasi Kewangan	56
Rumusan Dan Syor Audit	58

BAHAGIAN VI :	PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri	63
Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri	63

PENUTUP	67

LAMPIRAN

I Sijil Ketua Audit Negara	71
II Lembaran Imbangan	72
III Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Tunai	73
IV Penyata Akaun Memorandum	74
V Penyata Akaun Hasil Disatukan	75
VI Nota Kepada Penyata Kewangan	76

KATA PENDAHULUAN

KATA PENDAHULUAN

1. Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit 1957 menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit Penyata Kewangan dan mengemukakan Laporan mengenainya kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu. Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong akan menitahkan supaya Laporan itu dibentangkan di Parlimen manakala Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu menitahkan untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Terengganu. Bagi memenuhi tanggungjawab ini, Jabatan Audit Negara telah menjalankan dua kaedah pengauditan seperti berikut:

1.1 Pengauditan Penyata Kewangan – Pengauditan ini bertujuan untuk memberi pendapat sama ada Penyata Kewangan Kerajaan Negeri dan Agensi Negeri bagi tahun berkenaan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan mengenainya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

1.2 Indeks Akauntabiliti Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri – Pengauditan ini bertujuan untuk membuat penilaian secara objektif terhadap pengauditan pengurusan kewangan. Jabatan Audit Negara memperkenalkan Indeks Akauntabiliti (AI) adalah untuk mengukur pencapaian pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri secara objektif dan telus bagi menambah baik ke arah pengurusan kewangan yang cemerlang. Indeks Akauntabiliti diberi berdasarkan kepada tahap pematuhan terhadap peraturan-peraturan kewangan berhubung dengan enam kawalan/pengurusan utama iaitu kawalan pengurusan, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan akaun amanah/kumpulan wang dan deposit dan pengurusan aset dan inventori. Dengan pelaksanaan Indeks Akauntabiliti ini boleh membantu mewujudkan budaya kerja berdasarkan amalan terbaik. Selain itu, budaya “**membetulkan yang biasa dan membiasakan yang betul**” bukan sahaja dapat mempertingkatkan kecemerlangan pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri malah aspek integriti, keutuhan dan akauntabiliti yang ditekankan oleh Kerajaan akan dapat dicapai.

2. Laporan saya mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Terengganu Tahun 2008 disediakan hasil daripada pengauditan yang dijalankan di beberapa Jabatan/Agensi Negeri sepanjang tahun 2008. Bagi tujuan pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2008, pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen yang berkaitan dengan pembayaran dan terimaan telah dijalankan di Pejabat Perbendaharaan Negeri. Pengauditan tersebut melibatkan pemeriksaan terhadap 2,006 baucar bayaran bernilai RM872.11 juta, 388 penyata pemungut bernilai RM2,072.02 juta dan 82 baucar jurnal bernilai RM777.26 juta. Pengesahan Penyata Kewangan juga turut dibuat terhadap Penyata Kewangan bagi 16 Agensi Negeri iaitu lapan Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan tujuh Pihak

Berkuasa Tempatan. Pengauditan ini dijalankan oleh Jabatan Audit Negara sendiri dan juga oleh Firma Audit Swasta yang dilantik.

3. Laporan ini dibahagikan kepada enam Bahagian seperti berikut:

- Bahagian I** - Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2008
- Bahagian II** - Analisis Kewangan Kerajaan Negeri
- Bahagian III** - Rancangan Pembangunan Kerajaan Negeri
- Bahagian IV** - Pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri
- Bahagian V** - Penyerahan, Pengesahan, Pembentangan Penyata Kewangan Dan Prestasi Kewangan Agensi Negeri
- Bahagian VI** - Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Dan Mesyuarat Jawatankuasa Kira-Kira Wang Awam Negeri

4. Di samping memenuhi kehendak perundangan, saya berharap Laporan ini dapat dijadikan sebagai salah satu asas untuk memperbaiki segala kelemahan dan meningkatkan lagi tahap pengurusan wang awam. Ini penting untuk menjamin setiap Ringgit Malaysia yang dipungut dan dibelanjakan akan dapat menyumbang kepada pembangunan dan keselesaan hidup rakyat sesebuah negeri.

5. Pada pendapat saya, pencapaian kewangan Kerajaan Negeri dan tahap pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri boleh ditingkatkan sekiranya semua pihak yang terlibat mempunyai lima perkara yang diringkaskan sebagai **SIKAP** iaitu:

- a) **SUPERVISION** – Penyeliaan yang rapi diberi kepada kerja yang diserahkan kepada pegawai bawahan. Ketua Jabatan/Agensi perlu memastikan garis panduan yang jelas dan terperinci disediakan sebagai rujukan penjawat awam menjalankan tugas mereka. Penjawat awam perlu melaporkan kemajuan kerja mereka secara berkala.
- b) **INTEREST** – Setiap penjawat awam perlu melaksanakan tugas mereka dengan penuh minat dan dedikasi. Tidak ada sikap sambil lewa.
- c) **KNOWLEDGE** – Setiap penjawat awam mempunyai pengetahuan yang cukup dalam bidang tugas masing-masing. Bagi tujuan ini, program latihan yang berterusan perlu dilaksanakan.
- d) **ATTITUDE** – Setiap penjawat awam melaksanakan tugas masing-masing dengan penuh tanggungjawab, jujur dan amanah.
- e) **PROCEDURE** – Prosedur kerja yang lengkap dan jelas diwujudkan serta dipatuhi.

6. Saya ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada semua pegawai di Jabatan/Agensi Negeri yang telah memberikan kerjasama kepada pegawai saya sepanjang pengauditan dijalankan. Saya juga ingin melahirkan penghargaan dan terima kasih kepada pegawai saya yang telah berusaha gigih serta memberikan sepenuh komitmen untuk menyiapkan Laporan ini.

(TAN SRI DATO' SETIA HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara

Malaysia.

Putrajaya

22 Julai 2009

INTI SARI LAPORAN

INTI SARI LAPORAN

BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008

1. Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 telah dapat disahkan kerana dokumen sokongan adalah mencukupi untuk mengesahkan semua butiran dalam Lembaran Imbang dan Penyata Memorandum. Pada keseluruhannya, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu tersebut telah menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2008.

BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

2. Pada keseluruhannya, kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Terengganu pada tahun 2008 adalah memuaskan. Defisit semasa Akaun Hasil Disatukan tahun 2008 berjumlah RM146.54 juta berbanding defisit berjumlah RM284.39 juta pada tahun 2007 iaitu pengurangan sejumlah RM137.85 juta. Ini bermakna Kerajaan Negeri Terengganu masih menggunakan sumber kewangan daripada Akaun Amanah Disatukan sebagaimana tahun lepas bagi menampung defisit tersebut. Tindakan sewajarnya perlu diambil dengan mengamalkan perbelanjaan berhemat supaya keadaan ini tidak diamalkan kerana tidak semua wang amanah itu merupakan aset Kerajaan Negeri. Selain itu, jumlah Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM21.13 juta atau 5.9% menjadi RM336.73 juta pada tahun 2008 dan Tuggakan Hasil telah mengalami penurunan sejumlah RM1.18 juta atau 9% kepada RM11.93 juta pada tahun 2008. Kerajaan Negeri perlu terus mengamalkan perbelanjaan berhemat dan hendaklah berusaha memungut tuggakan hasil sejumlah RM92.48 juta dan menuntut bayaran balik pinjaman daripada Agensi sejumlah RM336.73 juta.

BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

3. Pencapaian perbelanjaan pembangunan adalah baik di mana sehingga akhir tahun 2008 sejumlah RM799.86 juta atau 84.5% telah dibelanjakan berbanding peruntukan yang diluluskan berjumlah RM946.30 juta. Kemajuan projek menunjukkan sebanyak 422 projek atau 78% berjaya disiapkan daripada 541 projek yang dirancang. Manakala 97 projek dalam pelaksanaan dan 22 projek belum dimulakan. Manakala pencapaian perbelanjaan bagi tempoh RMKe-9 (2006 hingga 2008) sejumlah RM2,195.23 juta atau 47.9% telah dibelanjakan berbanding peruntukan sejumlah RM4,580.45 juta.

BAHAGIAN IV - PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

4. Pada tahun 2008, Jabatan Audit Negara Cawangan Negeri Terengganu telah melaksanakan pengauditan pengurusan kewangan berdasarkan Indeks Akauntabiliti di 13 Jabatan/Agensi Negeri. Indeks Akauntabiliti dilaksanakan dengan memberi penarafan berdasarkan tahap pematuhan kepada peraturan Kerajaan. Elemen pengurusan kewangan yang disemak terdiri daripada kawalan pengurusan organisasi, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan akaun amanah/kumpulan wang amanah dan deposit, pengurusan aset dan stor, pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman serta penyata kewangan tahunan. Semakan Audit mendapati pengurusan kewangan di sembilan Jabatan/Agensi Negeri adalah baik manakala empat Jabatan/Agensi Negeri lagi adalah memuaskan. Pencapaian pengurusan kewangan di Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu bertambah baik berbanding tahun 2007. Analisis Audit mendapati masih berlaku ketidakpatuhan kepada prosedur/tatacara pengurusan kewangan yang ditetapkan. Perkara ini berlaku disebabkan pegawai dan penjawat awam yang terlibat kurang peka terhadap prosedur kewangan.

BAHAGIAN V - PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

5. Secara keseluruhannya, kedudukan penyerahan Penyata Kewangan bagi Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan Pihak Berkuasa Tempatan adalah memuaskan. Sebanyak sembilan daripada 16 Penyata Kewangan Agensi bagi tahun 2008 telah dikemukakan sebelum akhir bulan April 2009. Manakala bagi persijilan Penyata Kewangan tahun 2007, sebanyak 15 Agensi telah diberikan Sijil Tanpa Teguran berbanding 13 Agensi bagi Penyata Kewangan tahun 2006. Satu Agensi telah diberikan Sijil Berteguran bagi Penyata Kewangan tahun 2007. Pencapaian kewangan Badan Berkanun Negeri dan Majlis Agama Islam adalah memuaskan. Sebanyak tujuh daripada sembilan Agensi telah mencatatkan surplus manakala dua Agensi mencatatkan defisit. Sementara itu, pencapaian kewangan bagi tujuh Pihak Berkuasa Tempatan pada tahun semasa adalah baik kerana mencatatkan surplus. Bagaimanapun, tunggakan cukai taksiran bagi enam Pihak Berkuasa Tempatan telah mengalami peningkatan.

BAHAGIAN VI - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

6. Laporan Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu Tahun 2007 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 13 April 2009. Sehingga Julai 2009, Jawatankuasa hanya bermesyuarat sekali bagi membincangkan Laporan Ketua Audit Negara 2006.

BAHAGIAN I
PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI TERENGGANU
BAGI TAHUN BERAKHIR
31 DISEMBER 2008

BAHAGIAN I
PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008

1. PENDAHULUAN

1.1 Seksyen 16(1), Akta Acara Kewangan 1957, menghendaki Pihak Berkuasa Kewangan Negeri menyediakan penyata kewangan secepat mungkin selepas penutupan akaun bagi tahun berkenaan. Penyata tersebut hendaklah dikemukakan kepada Ketua Audit Negara dalam tempoh tujuh bulan selepas berakhirnya tahun kewangan berkenaan untuk diaudit seperti diperuntukkan di bawah Seksyen 9, Akta Audit 1957.

1.2 Selaras dengan peruntukan undang-undang tersebut, Pegawai Kewangan Negeri telah mengemukakan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 kepada Jabatan Audit Negara pada **10 Februari 2009**. Penyata tersebut melaporkan semua urus niaga kewangan asas tunai bagi tahun 2008 yang berkaitan dengan sumber dan penggunaan wang awam. Penyata tersebut mengandungi Lembaran Imbangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Akaun.

1.2.1 Lembaran Imbangan menunjukkan jumlah wang tunai dan pelaburan yang dipegang bagi ketiga-tiga Akaun Kumpulan Wang Disatukan iaitu Akaun Hasil Disatukan, Akaun Amanah Disatukan dan Akaun Pinjaman Disatukan. Selaras dengan asas perakaunan tunai ubahsuai yang digunakan oleh Kerajaan Negeri, hanya pelaburan yang dipegang bagi maksud amanah tertentu dilaporkan dalam Lembaran Imbangan. Manakala pelaburan lain dilaporkan dalam Penyata Akaun Memorandum.

1.2.2 Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai menunjukkan penerimaan dan bayaran bagi tahun 2008. Terimaan adalah terdiri daripada hasil, pinjaman, terimaan modal dan terimaan lain seperti amanah dan deposit. Pembayaran pula adalah untuk membiayai perbelanjaan mengurus, pembangunan, perbelanjaan modal dan bayaran balik pinjaman.

1.2.3 Penyata Akaun Memorandum adalah akaun yang menunjukkan kedudukan aset dan tanggungan Kerajaan Negeri. Aset Kerajaan Negeri merangkumi Pinjaman Boleh Dituntut, Pelaburan dan Tuggakan Hasil. Manakala tanggungan Kerajaan Negeri pula adalah Hutang Awam iaitu Hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan. Hutang Kerajaan Negeri adalah bagi maksud Rancangan Bekalan Air, Perumahan Awam Kos Rendah, Projek Pembangunan Dalam Negeri, Pembangunan dan Pelbagai Projek.

2. OBJEKTIF DAN KAEADAH PENGAUDITAN

2.1 Pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 adalah untuk memberi pendapat sama ada penyata ini menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

2.2 Pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen dijalankan secara berterusan sepanjang tahun 2008. Teguran Audit mengenainya telah dibangkitkan dengan pihak Perbendaharaan Negeri Terengganu dan Jabatan/Pejabat Negeri melalui surat Pemerhatian Audit sebaik sahaja pengauditan selesai dijalankan.

3. PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI TERENGGANU BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008

Pengauditan Penyata Kewangan telah dilaksanakan mengikut Akta Audit 1957 dan berpanduan piawaian pengauditan yang diluluskan. Akta dan piawaian tersebut menghendaki pengauditan dirancang dan dilaksanakan bagi mendapat kepastian yang munasabah sama ada penyata kewangan adalah bebas daripada kesilapan dan ketinggalan yang ketara. Pengauditan itu termasuk memeriksa rekod secara semak uji, menyemak bukti yang menyokong angka dan memastikan penzahiran yang mencukupi dalam penyampaian penyata kewangan. Persembahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun 2008 adalah selaras dengan Piawaian Perakaunan Kerajaan. **Pada pendapat Audit, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu pada keseluruhannya menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 dan rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.** Sijil Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang disertakan bersama dengan Lembaran Imbangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum, Penyata Akaun Hasil Disatukan dan Nota Kepada Akaun adalah seperti di **Lampiran I hingga Lampiran VI.**

BAHAGIAN II

ANALISIS KEWANGAN

KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN II
ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

4. ANALISIS KEWANGAN

Jabatan Audit Negara di samping mengesahkan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2008, juga membuat analisis mengikut prinsip asas tunai terhadap data kewangan bagi menentukan tahap prestasi kewangan Kerajaan Negeri. Hasil analisis yang dijalankan adalah berdasarkan Penyata Wang Tunai, Penyata Pelaburan, Penyata Akaun Hasil Disatukan, Penyata Akaun Pinjaman Disatukan, Penyata Akaun Amanah Disatukan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Akaun Memorandum dan maklumat kewangan lain yang berkaitan. Penyata kewangan ini telah disediakan mengikut format yang ditetapkan dalam Piawaian Perakaunan Kerajaan (PPK 2) mengenai Persembahan Penyata Kewangan yang dikeluarkan oleh Jabatan Akauntan Negara.

4.1 KEDUDUKAN KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

4.1.1 Mengikut Lembaran Imbangan, jumlah Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2008 adalah RM404.65 juta. Jumlah tersebut terdiri daripada aset berbentuk Wang Tunai berjumlah RM398.65 juta dan Pelaburan berjumlah RM6 juta. Kumpulan Wang Disatukan terdiri daripada tiga akaun iaitu Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan. Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan pada tahun 2008 berbanding 2007 adalah seperti di **Jadual 4.1**.

Jadual 4.1
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Akaun Hasil Disatukan	(278.42)	(424.96)	(146.54)	(52.6)
2.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.0
3.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	770.77	829.61	58.84	7.6
	i) <i>Kumpulan Wang Amanah Kerajaan:</i>				
	- <i>Kumpulan Wang Pembangunan</i>	(79.16)	28.62	107.78	136.2
	- <i>Kumpulan Wang Bekalan Air</i>	134.72	128.43	(6.29)	(4.7)
	- <i>Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan</i>	137.52	133.34	(4.18)	(3.0)
	ii) <i>Kumpulan Wang Amanah Awam</i>	500.73	450.86	(49.87)	(9.9)
	iii) <i>Akaun Wang Deposit</i>	76.96	88.36	11.40	14.8
	Jumlah	492.35	404.65	(87.70)	(17.8)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.1.2 Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.2**.

Jadual 4.2
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Akaun Hasil Disatukan	(306.81)	(178.26)	5.97	(278.42)	(424.96)
2.	Akaun Pinjaman Disatukan	102.76	6.31	0	0	0
3.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	380.97	605.88	1,035.88	770.77	829.61
	i) Kumpulan Wang Amanah Kerajaan:					
	- Kumpulan Wang Pembangunan	73.69	172.47	154.12	(79.16)	28.62
	- Kumpulan Wang Bekalan Air	42.93	131.84	127.10	134.72	128.43
	- Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	80.33	127.82	110.64	137.52	133.34
	ii) Kumpulan Wang Amanah Awam	125.35	122.81	583.26	500.73	450.86
	iii) Akaun Wang Deposit	58.67	50.94	60.76	76.96	88.36
	Jumlah	176.92	433.93	1,041.85	492.35	404.65

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.1.3 Analisis Audit mendapati Kumpulan Wang Disatukan mengalami penurunan sejumlah RM87.70 juta atau 17.8% kepada RM404.65 juta berbanding RM492.35 juta pada tahun 2007. Penurunan ini disebabkan defisit semasa Akaun Hasil Disatukan yang berjumlah RM146.54 juta di mana perbelanjaan mengurus yang berjumlah RM1.79 bilion yang melebihi daripada kutipan hasil yang berjumlah RM1.64 bilion. Ini mengakibatkan baki terkumpul Akaun Hasil Disatukan pada akhir tahun 2008 menjadi defisit RM424.96 juta.

4.1.4 Analisis Nisbah Semasa adalah untuk mengukur kedudukan kecairan tunai Kerajaan Negeri dalam membiayai jumlah tanggungan semasa. Sekiranya nisbah kecairan lebih daripada satu, maka ini menunjukkan kedudukan kecairan Kerajaan Negeri adalah baik bagi menanggung tanggungan semasa. Analisis Audit mendapati pada tahun 2008, Nisbah Kecairan Kerajaan Negeri kurang daripada 1. Nisbah yang diperolehi menunjukkan kecairan tunai Kerajaan Negeri adalah rendah untuk menampung jumlah tanggungan semasa.

4.2 WANG TUNAI

4.2.1 Wang Tunai merupakan aset yang terdiri daripada Wang Tunai Dalam Tangan, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Bank. Wang Tunai Dalam Tangan adalah Panjar Wang Runcit yang diluluskan kepada beberapa pemegang panjar. Wang Tunai Dalam Perjalanan pula adalah pungutan yang tidak diambil kira di Buku Tunai Pejabat Bendahari Negeri pada akhir tahun termasuk juga pungutan yang belum dibankkan. Manakala Wang Tunai Dalam Bank adalah baki-baki Akaun Semasa dan Deposit Dalam Bank yang disimpan kurang daripada tiga bulan.

4.2.2 Analisis perbandingan kedudukan Wang Tunai pada tahun 2008 dan 2007 menunjukkan penurunan sejumlah RM4.20 juta atau 1% kepada RM398.65 juta berbanding RM402.85 juta pada tahun 2007. Penurunan ini disebabkan Wang Tunai Dalam Perjalanan telah berkurangan sejumlah RM5.18 juta atau 98.3% kepada RM0.09 juta berbanding

RM5.27 juta pada tahun 2007. Analisis perbandingan kedudukan Wang Tunai pada tahun 2008 berbanding 2007 adalah seperti di **Jadual 4.3**.

Jadual 4.3
Baki Wang Tunai Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Wang Tunai Dalam Bank	397.50	398.48	0.98	0.2
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	5.27	0.09	(5.18)	(98.3)
3.	Panjar Wang Runcit	0.08	0.08	0	0
Jumlah		402.85	398.65	(4.20)	(1.0)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.2.3 Baki Wang Tunai bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 seperti di **Jadual 4.4**.

Jadual 4.4
Baki Wang Tunai Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Wang Tunai Dalam Bank	22.95	433.46	829.40	397.50	398.48
2.	Wang Tunai Dalam Perjalanan	5.41	0.40	6.88	5.27	0.09
3.	Panjar Wang Runcit	0.06	0.07	0.07	0.08	0.08
Jumlah		28.42	433.93	836.35	402.85	398.65

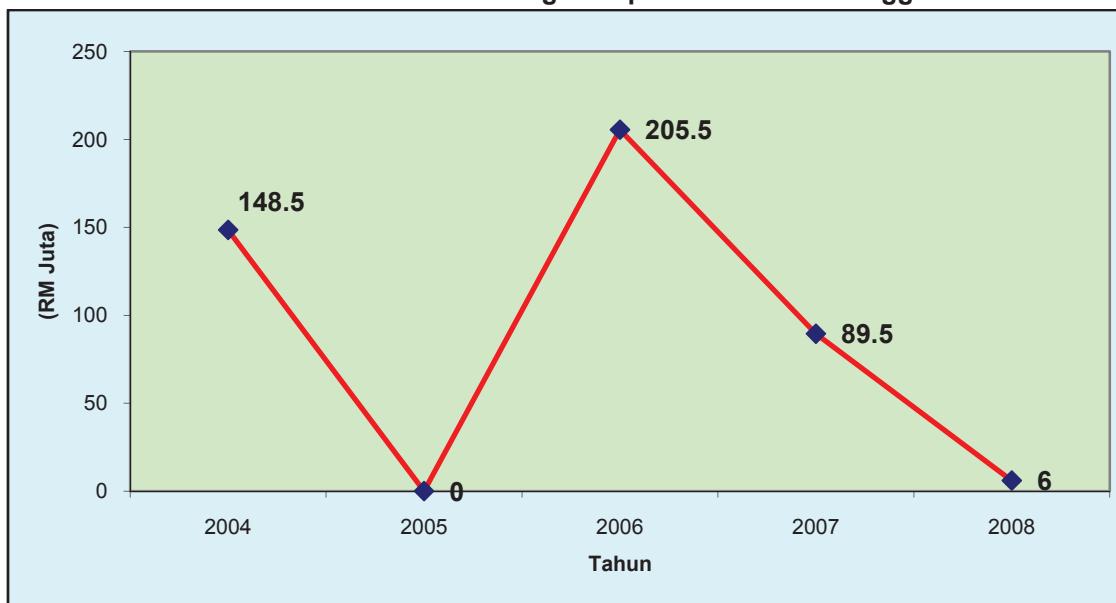
Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.3 PELABURAN

4.3.1 Mengikut Seksyen 8(3)(b) Akta Acara Kewangan 1957, Kerajaan Negeri dibenarkan melabur dalam deposit di bank dan pelaburan saham sekiranya mempunyai lebihan wang. Pelaburan terdiri daripada Pelaburan Kumpulan Wang Amanah dan Pelaburan Am. Pelaburan Kumpulan Wang Amanah adalah pelaburan yang dibuat daripada Kumpulan Wang Amanah selaras dengan Seksyen 9 dan 10, Akta Acara Kewangan 1957 dan peraturan yang berkuatkuasa. Manakala Pelaburan Am adalah semua pelaburan yang dibuat daripada lebihan Kumpulan Wang Disatukan selain daripada pelaburan Kumpulan Wang Amanah.

4.3.2 Pada tahun 2008, baki Pelaburan Am Kerajaan Negeri dalam bentuk simpanan tetap di beberapa institusi kewangan adalah berjumlah RM6 juta. Jumlah pelaburan ini menurun sejumrah RM83.50 juta atau 93.3% berbanding tahun 2007 yang berjumlah RM89.50 juta. Keadaan ini berlaku kerana sebahagian pelaburan dalam skim simpanan Al-Mudharabah telah dicairkan untuk menampung perbelanjaan yang meningkat. Kedudukan pelaburan Kerajaan Negeri bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Carta 4.1**.

Carta 4.1
Kedudukan Pelaburan Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.4 AKAUN HASIL DISATUKAN

Akaun Hasil Disatukan mengakaunkan semua terimaan wang serta perbelanjaan mengurus Kerajaan kecuali terimaan bagi pinjaman dan amanah. Akaun ini ditubuhkan mengikut Perkara 97 dan Perkara 98 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7(a), Akta Acara Kewangan 1957. Kerajaan Negeri telah mengakhiri tahun kewangan 2008 dengan defisit semasa berjumlah RM146.54 juta. Defisit ini berpunca daripada perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri yang berjumlah RM1.79 bilion berbanding kutipan hasil yang berjumlah RM1.64 bilion. Dengan defisit ini, baki terkumpul Akaun Hasil Disatukan menjadi defisit RM424.96 juta pada 31 Disember 2008. Kedudukan Akaun Hasil Disatukan adalah seperti di **Jadual 4.5**.

Jadual 4.5
Kedudukan Akaun Hasil Disatukan

Perkara	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	5.97	(278.42)	(284.39)	(4,755.7)
Jumlah Hasil	1,262.13	1,643.56	381.43	30.2
Jumlah Perbelanjaan Mengurus	1,546.52	1,790.10	243.58	15.8
Lebihan/(Defisit) Bagi Tahun	(284.39)	(146.54)	137.85	48.5
Baki Pada 31 Disember	(278.42)	(424.96)	(146.54)	52.6

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.4.1 Hasil

a) Kutipan Hasil Sebenar Berbanding Anggaran Yang Diluluskan

Hasil Kerajaan Negeri dikategorikan kepada tiga jenis iaitu Hasil Cukai, Hasil Bukan Cukai dan Terimaan Bukan Hasil. Pada tahun 2008, kutipan hasil sebenar berjumlah RM1.64 bilion iaitu berkurangan sejumlah RM29.58 juta atau 1.8% berbanding dengan anggaran yang diluluskan yang berjumlah RM1.67 bilion seperti di **Jadual 4.6**.

Jadual 4.6
Kutipan Hasil Sebenar Berbanding Anggaran Yang Diluluskan

Bil.	Kategori Hasil	Anggaran Diluluskan (RM Juta)	Hasil Sebenar (RM Juta)	Peningkatan/ (Penurunan)	
				(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Cukai	55.38	41.62	(13.76)	(24.9)
2.	Hasil Bukan Cukai	113.65	88.28	(25.37)	(22.3)
3.	Terimaan Bukan Hasil	1,504.11	1,513.66	9.55	0.6
Jumlah		1,673.14	1,643.56	(29.58)	(1.8)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

b) Kutipan Hasil Sebenar Tahun 2008 Berbanding 2007

Pada tahun 2008, hasil yang dikutip oleh Kerajaan Negeri Terengganu berjumlah RM1.64 bilion iaitu meningkat sejumrah RM381.43 juta atau 30.2% berbanding tahun 2007 berjumlah RM1.26 bilion. Perbandingan hasil mengikut tiga kategori pada tahun 2008 dan 2007 adalah seperti di **Jadual 4.7**.

Jadual 4.7
Kutipan Hasil Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Kategori Hasil	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Cukai	36.98	41.62	4.64	12.6
2.	Hasil Bukan Cukai	125.36	88.28	(37.08)	(29.6)
3.	Terimaan Bukan Hasil	1,099.79	1,513.66	413.87	37.6
Jumlah		1,262.13	1,643.56	381.43	30.2

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

c) Pencapaian Kutipan Hasil Sebenar Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Trend kutipan hasil Kerajaan Negeri bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 mengalami peningkatan dan penurunan seperti di **Jadual 4.8**.

Jadual 4.8
Kutipan Hasil Sebenar Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Kategori Hasil	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Hasil Cukai	38.17	34.60	34.02	36.98	41.62
2.	Hasil Bukan Cukai	65.91	73.18	106.02	125.36	88.28
3.	Terimaan Bukan Hasil	304.26	1,146.68	1,421.10	1,099.79	1,513.66
Jumlah		408.34	1,254.46	1,561.14	1,262.13	1,643.56

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Berdasarkan **Jadual 4.8** di atas, trend kutipan hasil Kerajaan Negeri bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 dipengaruhi oleh Terimaan Bukan Hasil. Terimaan Bukan Hasil tertinggi adalah Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas).

d) Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri

Hasil Kerajaan Negeri merupakan sumber utama yang akan digunakan bagi tujuan perbelanjaan mengurus dan pembangunan. Bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008, antara penyumbang utama hasil Kerajaan Negeri adalah Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas), Pemberian Tahap, Pemberian 50% Perbelanjaan

Mengurus Jabatan Di Bawah Senarai Bersama, Premium Perhutanan dan Cukai Tanah Semasa seperti di **Jadual 4.9**.

Jadual 4.9
Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran Hasil	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan (Dana Khas)	150.00	1,015.00	1,334.20	1,000.00	1,408.60
2.	Pemberian 50% Perbelanjaan Mengurus Jabatan Di Bawah Senarai Bersama	36.08	21.55	23.71	26.08	28.52
3.	Pemberian Tahap	0.00	0.00	27.74	27.74	26.12
4.	Cukai Tanah Semasa	17.38	17.78	17.78	18.85	19.18
5.	Premium Perhutanan	28.69	18.36	14.37	24.82	13.61
Jumlah		232.15	1,072.69	1,417.80	1,097.49	1,496.03

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Daripada keseluruhan 138 butiran hasil yang berjumlah RM1,643.56 juta, sebanyak 58 butiran berjumlah RM1,569.77 juta menunjukkan peningkatan, manakala sebanyak 61 butiran hasil yang berjumlah RM73.88 juta mengalami penurunan. Selain itu, 19 butiran hasil memperoleh jumlah kutipan yang sama seperti tahun lalu. Berikut adalah analisis peningkatan dan penurunan hasil ketara pada tahun 2008 berbanding 2007.

- i) Analisis mengenai peningkatan yang ketara bagi dua butiran hasil adalah seperti di **Jadual 4.10**.

Jadual 4.10
Peningkatan Hasil Ketara Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Peningkatan (RM Juta)	Peratus (%)	Punca Peningkatan
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)			
1.	Terimaan Daripada Kerajaan Persekutuan	1,000.00	1,408.60	408.60	40.9	Baki peruntukan Dana Khas bagi tahun 2007 dan 2008 yang berjumlah RM408.60 juta telah diterima pada Disember 2008
2.	Pemberian Pertumbuhan Hasil	3.52	18.06	14.54	413.1	Pemberian tahun 2007 telah diterima pada awal tahun 2008 yang berjumlah RM7.12 juta.
Jumlah		1,003.52	1,439.66	436.14	43.5	

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

- ii) Antara butiran hasil yang menunjukkan penurunan yang ketara pada tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.11**.

Jadual 4.11
Penurunan Hasil Ketara Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Penurunan (RM Juta)	Peratus (%)	Punca Penurunan
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)			
1.	Bekalan Air	30.00	0.00	30.00	100.0	Kesilapan kod hasil berjumlah RM13 juta. Baki berjumlah RM17 juta telah diterima pada awal tahun 2009.
2.	Keuntungan Akaun Pelaburan Al-Mudharabah	28.34	7.26	21.08	74.4	Kekurangan pelaburan (Deposit Di Bank) sejumlah RM82 juta.
3.	Premium Perhutanan	24.82	13.61	11.21	45.2	Kekurangan kelulusan kawasan pembalakan baru yang dikeluarkan oleh Pihak Berkua Negeri.
Jumlah		83.16	20.87	62.29	74.9	

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.4.2 Perbelanjaan Mengurus

Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri terdiri daripada lima kategori iaitu Emolumen, Perkhidmatan Dan Bekalan, Aset, Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap dan Perbelanjaan Lain. Peruntukan asal yang diluluskan bagi perbelanjaan mengurus tahun 2008 berjumlah RM1.87 bilion berbanding RM1.61 bilion pada tahun 2007. Daripada RM1.87 bilion, sejumlah RM1.79 bilion atau 95.6% telah dibelanjakan. Pada keseluruhannya, perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri meningkat sejumlah RM243.59 juta atau 15.8% daripada RM1.55 bilion pada tahun 2007 menjadi RM1.79 bilion pada tahun 2008. Kedudukan perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada tahun 2007 dan 2008 adalah seperti di **Jadual 4.12**.

Jadual 4.12
Perbelanjaan Mengurus Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Maksud Perbelanjaan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Emolumen	186.68	202.84	16.16	8.7
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	121.76	138.51	16.75	13.8
3.	Aset	73.19	49.57	(23.62)	(32.3)
4.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	1,163.41	1,398.23	234.82	20.2
5.	Perbelanjaan Lain	1.48	0.95	(0.53)	(35.8)
Jumlah		1,546.52	1,790.10	243.58	15.8

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit menunjukkan tiga kategori perbelanjaan iaitu Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap, Perkhidmatan Dan Bekalan dan Emolumen telah meningkat berbanding tahun 2007. Peningkatan perbelanjaan mengurus antaranya disebabkan oleh pertambahan caruman kepada Kumpulan Wang Pembangunan dan caruman kepada Agensi Negeri serta pembayaran emolumen bagi kakitangan sementara dan kontrak dibayar. Perbelanjaan bagi Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap telah mencatatkan perbelanjaan tertinggi pada tahun 2008 berjumlah RM1.40 bilion iaitu meningkat sejumlah RM234.83 juta atau 20.2%

berbanding tahun 2007 yang berjumlah RM1.16 bilion. Manakala perbelanjaan bagi Aset dan Perbelanjaan Lain telah mencatatkan penurunan.

- a) Perbelanjaan mengurus yang mencatatkan peningkatan yang ketara pada tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.13**.

Jadual 4.13
Peningkatan Perbelanjaan Yang Ketara Bagi Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran Perbelanjaan	Tahun		Peningkatan (RM Juta)	Peratus (%)	Punca Peningkatan
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)			
1.	Pemberian Dalam Negeri	1,106.57	1,361.76	255.19	23.1	Pertambahan caruman kepada Kumpulan Wang Pembangunan sejumlah RM255 juta daripada RM545 juta kepada RM800 juta.
2.	Perkhidmatan Ikhtisas, Perkhidmatan Dibeli Dan Hospitaliti	34.38	46.88	12.50	36.4	Mulai tahun 2008, semua pembayaran emolumen bagi kakitangan sementara dan kontrak dibayar di bawah butiran ini.
3.	Faedah Kewangan Yang Lain	0.77	12.44	11.67	1,515.6	Pembayaran bonus kepada kakitangan awam telah dibuat pada tahun 2008 berbanding tiada bonus pada tahun sebelumnya.
4.	Kenderaan Dan Jentera	18.15	24.49	6.34	34.9	Pembayaran bagi pembelian 6 Bas Bandar, 20 buah bas untuk Rapid Terengganu berjumlah RM10.52 juta dan Teksi Bandar berjumlah RM2 juta.
Jumlah		1,159.87	1,445.57	285.70	24.6	

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

- b) Perbelanjaan mengurus yang mencatatkan penurunan ketara pada tahun 2008 berbanding tahun 2007 adalah seperti di **Jadual 4.14**.

Jadual 4.14
Penurunan Perbelanjaan Yang Ketara Bagi Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran Perbelanjaan	Tahun		Penurunan (RM Juta)	Peratus (%)	Punca Penurunan
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)			
1.	Harta Modal Yang Lain	30.66	10.25	20.41	66.6	Sebahagian besar pembelian telah dilakukan pada tahun 2007 dan sebelumnya.
2.	Perbelanjaan Perjalanan Dan Sara Hidup	21.92	16.66	5.26	24.0	Aktiviti seperti latihan/kursus, lawatan rombongan dalam dan luar negeri telah berkurangan berbanding tahun 2007
3.	Bangunan Dan Pembaikan Bangunan	16.03	11.19	4.84	30.2	Sebahagian kerja-kerja pembaikan ruang pejabat dilaksanakan pada tahun 2007
Jumlah		68.61	38.10	30.51	44.5	

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Trend perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri mengikut butiran perbelanjaan bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 ditunjukkan di **Jadual 4.15**.

Jadual 4.15
Perbelanjaan Mengurus Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Maksud Perbelanjaan	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Emolumen	149.22	156.96	169.58	186.68	202.84
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	63.08	85.82	109.79	121.76	138.51
3.	Aset	36.82	76.36	85.73	73.19	49.57
4.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	321.70	804.94	1,011.18	1,163.41	1,398.23
5.	Perbelanjaan Lain	0.53	0.97	0.64	1.48	0.95
Jumlah		571.35	1,125.05	1,376.92	1,546.52	1,790.10

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis terhadap trend perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri menunjukkan peningkatan yang sekata setiap tahun bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008. Perbelanjaan bagi butiran Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap merupakan komponen perbelanjaan yang terbesar yang menyumbang kepada peningkatan tersebut.

4.4.3 Prestasi Kewangan Akaun Hasil Disatukan

Pada tahun 2008, Akaun Hasil Disatukan Kerajaan Negeri telah mencatat defisit berjumlah RM146.54 juta berbanding defisit pada tahun 2007 yang berjumlah RM284.39 juta iaitu menurun sejumrah RM137.85 juta atau 48.5%. Penurunan defisit ini disebabkan pertambahan hasil sejumrah RM381.43 juta atau 30.2%. Prestasi kewangan Akaun Hasil Disatukan pada tahun 2008 berbanding 2007 adalah seperti di **Jadual 4.16**.

Jadual 4.16
Prestasi Kewangan Akaun Hasil Disatukan Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil	1,262.13	1,643.56	381.43	30.2
2.	Perbelanjaan Mengurus	1,546.52	1,790.10	243.58	15.8
Defisit		(284.39)	(146.54)	137.85	48.5

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis perbandingan prestasi kutipan hasil berbanding perbelanjaan mengurus bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 menunjukkan Akaun Hasil Disatukan telah mengalami tiga kali defisit semasa iaitu pada tahun 2004, 2007 dan 2008. Manakala pada tahun 2005 dan 2006, Akaun Hasil Disatukan mencatatkan lebihan seperti di **Jadual 4.17**.

Jadual 4.17
Prestasi Hasil Berbanding Perbelanjaan Mengurus
Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Butiran	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Hasil	408.34	1,254.46	1,561.14	1,262.13	1,643.56
2.	Perbelanjaan Mengurus	571.35	1,125.05	1,376.92	1,546.52	1,790.10
Lebihan/(Defisit)		(163.01)	129.41	184.22	(284.39)	(146.54)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.5 AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

4.5.1 Akaun Pinjaman Disatukan adalah satu akaun yang digunakan untuk mengakaunkan pinjaman yang diterima dan pindahan terimaan pinjaman ke Akaun Kumpulan Wang Pembangunan dan Kumpulan Wang Bekalan Air. Pada akhir tahun 2008, baki Akaun Pinjaman Disatukan adalah bersamaan kosong sama seperti tahun 2007. Ini adalah disebabkan pinjaman berjumlah RM75.75 juta yang diterima pada tahun 2008 untuk perbelanjaan bekalan air telah dipindahkan kepada Kumpulan Wang Bekalan Air. Analisis perbandingan Akaun Pinjaman Disatukan pada tahun 2008 dan 2007 adalah seperti di **Jadual 4.18**.

Jadual 4.18
Akaun Pinjaman Disatukan Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Butiran	Tahun		Peningkatan	
	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	0	0	0	0
Terimaan	49.14	75.75	26.61	54.2
Bayaran	49.14	75.75	26.61	54.2
Baki Pada 31 Disember	0	0	0	0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.5.2 Kerajaan Negeri telah menerima pinjaman baru tanpa faedah berjumlah RM75.75 juta pada tahun 2008 bagi lapan projek bekalan air seperti di **Jadual 4.19**.

Jadual 4.19
Pinjaman Baru Projek Bekalan Air Pada Tahun 2008

Bil.	Projek	Jumlah (RM Juta)
1.	Membaik pulih Dan Mempertingkat Sistem Bekalan Air Negeri Terengganu	3.54
2.	Projek Pembinaan Barrage Di Sungai Kemaman, Terengganu	2.69
3.	Projek Mengurangkan Kadar Kehilangan Air Tak Terhasil NRW Negeri Terengganu	14.35
4.	Projek Naik Taraf Loji Air Tepus, Dungun, Terengganu	16.98
5.	Projek Naik Taraf Loji Air Serdang, Dungun, Terengganu	16.25
6.	Projek Bekalan Air Bersih Ke Telok Kalong Dan Pasir Panjang, Pulau Redang	2.82
7.	Membiayai Projek Program Kebangsaan GIS Negeri Terengganu	2.39
8.	Projek Bekalan Air Besut Peringkat 3, Terengganu	16.73
Jumlah		75.75

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.6 AKAUN AMANAH DISATUKAN

Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, Kumpulan Wang Amanah Awam dan Akaun Wang Deposit. Baki Akaun Amanah Disatukan pada 31 Disember 2008 berjumlah RM829.61 juta iaitu meningkat sejumlah RM58.84 juta atau 7.6% berbanding RM770.77 juta pada tahun 2007.

4.6.1 Kumpulan Wang Amanah Kerajaan

Kumpulan Wang Amanah Kerajaan mengakaunkan terimaan daripada peruntukan Kerajaan dan bayaran bagi maksud tertentu mengikut Seksyen 10 Akta Acara Kewangan 1957. Kumpulan Wang ini disenaraikan dalam Jadual Kedua dan Ketiga Akta Acara Kewangan 1957, yang terdiri daripada Kumpulan Wang Pembangunan, Kumpulan Wang Bekalan Air dan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan.

a) Kumpulan Wang Pembangunan

Kumpulan Wang Pembangunan ditubuhkan di bawah Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966. Punca kewangan Kumpulan Wang ini diperoleh melalui caruman daripada Akaun Hasil Disatukan, Terimaan Pemberian Dan Pinjaman Daripada Kerajaan Persekutuan dan juga Terimaan Bayaran Balik Pinjaman Daripada Agensi Kerajaan Negeri. Wang dalam Kumpulan Wang ini hanya boleh dibelanjakan untuk maksud seperti yang ditentukan dalam Akta tersebut.

Pada tahun 2008, Kumpulan Wang Pembangunan Kerajaan Negeri telah mencatat lebihan semasa berjumlah RM107.78 juta berbanding defisit sejumlah RM233.28 juta pada tahun 2007. Lebihan ini telah menyebabkan baki terkumpul Kumpulan Wang Pembangunan pada akhir tahun 2008 adalah berjumlah RM28.62 juta. Pada tahun 2008, perbelanjaan pembangunan berjumlah RM713.35 juta berbanding RM784.02 juta pada tahun 2007 iaitu menurun sejumlah RM70.67 juta atau 9%. Analisis perbandingan baki Kumpulan Wang Pembangunan pada tahun 2008 dan 2007 adalah seperti di **Jadual 4.20**.

Jadual 4.20
Kumpulan Wang Pembangunan Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	154.12	(79.16)	(233.28)	(151.4)
Penerimaan	550.74	821.13	270.39	49.1
Pembayaran	784.02	713.35	(70.67)	(9.0)
Lebihan/(Defisit)	(233.28)	107.78	341.06	146.2
Baki Pada 31 Disember	(79.16)	28.62	107.78	136.2

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Daripada 15 pejabat yang terlibat dengan perbelanjaan pembangunan, tiga pejabat telah membelanjakan jumlah yang tertinggi iaitu Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri berjumlah RM515.43 juta, Pejabat Perbendaharaan Negeri berjumlah RM82.86 juta dan Pejabat Tanah Dan Galian berjumlah RM53.37 juta. Ini bermakna tiga pejabat ini telah membelanjakan sejumlah RM651.66 juta atau 91.4% daripada jumlah keseluruhan perbelanjaan pembangunan. Kedudukan Perbelanjaan Pembangunan pada tahun 2007 dan 2008 seperti di **Jadual 4.21**.

Jadual 4.21
Perbelanjaan Pembangunan Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Jabatan/Pejabat	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri	629.32	515.43	(113.89)	(18.1)
2.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	2.65	82.86	80.21	3,026.8
3.	Pejabat Pengarah Tanah Dan Galian	69.74	53.37	(16.37)	(23.5)
4.	Jabatan Kerja Raya	45.97	27.15	(18.82)	(40.9)
5.	Jabatan Pengairan Dan Saliran	7.98	7.77	(0.21)	(2.6)
6.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	5.73	6.11	0.38	6.6
7.	Jabatan Pertanian Negeri	4.23	4.38	0.15	3.5
8.	Jabatan Perhutanan	4.99	3.50	(1.49)	(29.9)
9.	Pejabat Daerah Marang	1.80	2.13	0.33	18.3
10.	Pejabat Daerah Besut	2.06	2.05	(0.01)	(0.5)
11.	Pejabat Daerah Hulu Terengganu	1.87	1.96	0.09	4.8
12.	Pejabat Daerah Setiu	1.92	1.93	0.01	0.5
13.	Pejabat Daerah Kemaman	1.86	1.76	(0.10)	(5.4)
14.	Pejabat Daerah Dungun	1.96	1.74	(0.22)	(11.2)
15.	Jabatan Perkhidmatan Haiwan	1.94	1.21	(0.73)	(37.6)
Jumlah		784.02	713.35	(70.67)	(9.0)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit menunjukkan peningkatan peratusan perbelanjaan yang ketara ialah bagi Pejabat Perbendaharaan Negeri sebanyak 3,026.8% iaitu peningkatan sejumlah RM80.21 juta. Peningkatan ini disebabkan oleh perbelanjaan bagi Projek Penting Luar Jangka yang melibatkan pembinaan Kompleks Istana Baru di Bukit Chendering (Fasa 3) berjumlah RM40 juta, membina dan menyiapkan Kompleks Sukan Terengganu berjumlah RM22.04 juta dan pembinaan masjid-masjid berjumlah RM11.39 juta. Selain itu, dua pejabat telah mengalami penurunan jumlah perbelanjaan yang ketara yang melibatkan Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri sejumlah RM113.89 juta dan Jabatan Kerja Raya berjumlah RM18.82 juta. Ini adalah kerana projek yang tidak dilaksanakan sebagaimana yang dirancang.

b) Kumpulan Wang Bekalan Air

Kumpulan Wang Bekalan Air ditubuhkan di bawah Akta Kumpulan Wang Bekalan Air (Tatacara Kewangan Dan Perakaunan) 1980. Sumber kewangan Kumpulan Wang ini diperoleh melalui caruman daripada Kerajaan Negeri dan pindahan daripada Akaun Pinjaman Disatukan. Baki Kumpulan Wang Bekalan Air pada akhir tahun 2008 adalah berjumlah RM128.43 juta. Kumpulan Wang ini telah mencatat penurunan sejumlah RM6.29 juta atau 4.7% berbanding RM134.72 juta pada tahun 2007. Penurunan ini disebabkan sejumlah RM87.03 juta pembayaran berbanding penerimaan berjumlah RM80.75 juta pada tahun 2008. Pembayaran melalui Kumpulan Wang ini meningkat sejumlah RM40.11 juta berbanding RM46.92 juta pada tahun 2007. Antara projek yang dibuat pembayaran pada tahun 2008 ialah projek Bekalan Air Besut Peringkat Tiga berjumlah RM16.79 juta, Menaik Taraf Loji Air Tepus berjumlah RM15.43 juta, Mengurangkan Kadar Kehilangan Air Tidak Terhasil (NRW) Terengganu berjumlah RM15.31 juta dan Menaik Taraf Loji Air Serdang berjumlah RM14.64 juta.

c) **Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan**

Penyata Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan terdiri daripada Akaun Penyelesaian, Akaun Perniagaan, Akaun Pinjaman, Kumpulan Wang Luar Jangka dan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah. Kedudukan baki Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada tahun 2007 dan 2008 adalah seperti di **Jadual 4.22**.

Jadual 4.22
Kedudukan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan
Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Butiran	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Akaun Penyelesaian	8.87	3.34	(5.53)	(62.3)
2.	Akaun Perniagaan	1.06	0.71	(0.35)	(33.0)
3.	Akaun Pinjaman	49.84	50.02	0.18	0.4
4.	Kumpulan Wang Luar Jangka	5.00	5.00	0.00	0.0
5.	Pelbagai Kumpulan Wang	72.75	74.27	1.52	2.1
Baki Pada 31 Disember		137.52	133.34	(4.18)	(3.0)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit mendapati baki Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada akhir tahun 2008 adalah berjumlah RM133.34 juta iaitu menurun sejumlah RM4.18 juta atau 3% berbanding tahun 2007 yang berjumlah RM137.52 juta. Penurunan ini disebabkan oleh baki Akaun Penyelesaian telah menurun sejumlah RM5.53 juta atau 62.3% menjadi RM3.34 juta berbanding RM8.87 juta pada tahun 2007. Penurunan ini disebabkan cek-cek batal yang berjumlah RM2.96 juta pada tahun 2008 telah menurun sejumlah RM4.94 juta iaitu 62.5% berbanding RM7.90 juta pada tahun 2007. Manakala baki Akaun Perniagaan pada akhir tahun 2008 yang berjumlah RM0.71 juta telah menurun sejumlah RM0.35 juta atau 33% berbanding RM1.06 juta pada tahun 2007.

i) **Kumpulan Wang Luar Jangka**

Kumpulan Wang Luar Jangka ditubuhkan selaras dengan Perkara 103 Perlembagaan Persekutuan. Kumpulan Wang ini ditubuhkan bagi maksud memenuhi keperluan perbelanjaan yang segera dan luar jangka seperti bencana alam. Pada tahun 2008, tidak ada sebarang urus niaga yang dibuat melalui Kumpulan Wang ini menjadikan baki Kumpulan Wang ini berjumlah RM5 juta tidak berubah berbanding tahun 2007.

ii) **Akaun Kena Bayar**

Akaun ini diwujudkan bagi menyelesaikan tanggungan Kerajaan Negeri terhadap pelbagai bekalan dan perkhidmatan yang tidak sempat dibayar pada akhir tahun semasa dan dibayar pada awal tahun berikutnya. Pada akhir tahun 2008, baki Akaun Kena Bayar berjumlah RM55.69 juta berbanding RM54.17 juta pada tahun 2007 iaitu peningkatan sejumlah RM1.52 juta atau 2.8%. Peningkatan ini antaranya disebabkan oleh kelewatan pembekal/kontraktor mengemukakan tuntutan pembayaran.

Analisis Audit mendapati semua Jabatan/Pejabat di Negeri Terengganu terlibat dengan perbelanjaan di bawah Akaun Kena Bayar. Lima pejabat menunjukkan jumlah perbelanjaan Akaun Kena Bayar yang tinggi iaitu Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri berjumlah RM16.09 juta, Jabatan Bekalan Air sejumlah RM7.44 juta, Jabatan Kerja Raya berjumlah RM6.07 juta, Pejabat Daerah Hulu Terengganu berjumlah RM3.95 juta dan Pelbagai Perkhidmatan berjumlah RM3.33 juta. Butiran terperinci lima Jabatan/Pejabat tertinggi adalah seperti di **Jadual 4.23**.

Jadual 4.23
Perbelanjaan Akaun Kena Bayar Tertinggi Bagi Lima Jabatan/Pejabat
Pada Tahun 2007 Dan 2008

Bil.	Jabatan/Pejabat	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Menteri Besar Dan SUK	18.79	16.09	(2.70)	(14.4)
2.	Jabatan Bekalan Air	0.33	7.44	7.11	2,154.5
3.	Jabatan Kerja Raya Negeri	18.65	6.07	(12.58)	(67.5)
4.	Pejabat Daerah Hulu Terengganu	1.13	3.95	2.82	249.6
5.	Pelbagai Perkhidmatan	3.02	3.33	0.31	10.3
Jumlah		41.92	36.88	(5.04)	(12.0)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Manakala pejabat yang menunjukkan peningkatan yang ketara adalah Pejabat Tanah Hulu Terengganu berjumlah RM1.32 juta (13,200%), Jabatan Bekalan Air berjumlah RM7.11 juta (2,154.5%), Jabatan Perancang Bandar Dan Desa berjumlah RM0.51 juta (1,700%), Pejabat Perbendaharaan Negeri berjumlah RM1.79 juta (1,118.8%) dan Jabatan Pengairan Dan Saliran berjumlah RM2.31 juta (398.3%). Butiran terperinci lima Jabatan/pejabat meningkat dengan ketara adalah seperti di **Jadual 4.24**.

Jadual 4.24
Peningkatan Ketara Perbelanjaan Akaun Kena Bayar Bagi Lima Jabatan/Pejabat
Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Jabatan/Pejabat	Tahun		Peningkatan	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Bekalan Air	0.33	7.44	7.11	2,154.5
2.	Jabatan Pengairan Dan Saliran Negeri	0.58	2.89	2.31	398.3
3.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	0.16	1.95	1.79	1,118.8
4.	Pejabat Tanah Hulu Terengganu	0.01	1.33	1.32	13,200.0
5.	Jabatan Perancang Bandar Dan Desa	0.03	0.54	0.51	1,700.0
Jumlah		1.11	14.15	13.04	1,174.8

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis perbandingan Akaun Kena Bayar bagi tempoh 5 tahun menunjukkan peningkatan pada tahun 2005, 2007 dan 2008 dan penurunan pada tahun 2006 seperti di **Jadual 4.25**.

Jadual 4.25
Kedudukan Akaun Kena Bayar Bagi Tahun 2004 Hingga 2008

Perkara	Perbelanjaan				
	2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
Akaun Kena Bayar	12.66	57.28	31.91	54.17	55.69

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.6.2 Kumpulan Wang Amanah Awam

Kumpulan Wang ini ditubuhkan di bawah Seksyen 9 Akta Acara Kewangan 1957 untuk mengakaunkan sumbangan wang yang diterima daripada orang awam dan organisasi kepada Kerajaan Negeri bagi tujuan tertentu. Pengurusan Kumpulan Wang ini perlu dibuat mengikut Arahan Amanah yang diluluskan oleh Perbendaharaan Negeri. Baki bagi 44 akaun amanah dalam Kumpulan Wang ini pada akhir tahun 2008 adalah berjumlah RM450.86 juta berbanding RM500.73 juta pada akhir tahun 2007 iaitu menurun sejumlah RM49.87 juta atau 9.9%. Penurunan ini antaranya disebabkan oleh pembayaran bagi Projek Pembangunan Pulau Duyong dan Projek Pembangunan Pulau Wan Man.

a) Kumpulan Wang Amanah Penyelenggaraan Jalan Negeri

Pada tahun 2008, baki Kumpulan Wang ini berjumlah RM177.53 juta berbanding RM133.69 juta pada tahun 2007 iaitu meningkat sejumlah RM43.84 juta atau 32.8%. Peningkatan ini disebabkan terimaan berjumlah RM173.66 juta berbanding pembayaran berjumlah RM129.82 juta. Kedudukan Kumpulan Wang ini bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.26**.

Jadual 4.26
Kumpulan Wang Amanah Penyelenggaraan Jalan Negeri
Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Perkara	Tahun				
	2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
Baki Pada 1 Januari	100.08	120.00	107.31	107.10	133.69
Penerimaan	120.09	43.71	55.13	222.15	173.66
Pembayaran	100.17	56.40	55.34	195.56	129.82
Lebihan/(Defisit)	19.92	(12.69)	(0.21)	26.59	43.84
Baki Pada 31 Disember	120.00	107.31	107.10	133.69	177.53

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

b) Kumpulan Wang Amanah Perhutanan

Kumpulan Wang ini diwujudkan mengikut Akta Perhutanan Negara 1984. Tujuan penubuhannya adalah untuk melaksanakan pelbagai projek seperti menyedia, melaksana dan mengkaji semula rancangan pengurusan hutan negeri. Pada tahun 2008, kutipan ses hutan adalah berjumlah RM3.35 juta berbanding RM3.56 juta pada tahun 2007 iaitu menurun sejumlah RM0.21 juta atau 5.9%. Penurunan ini disebabkan penurunan pengeluaran balak sebanyak 15,525 meter padu daripada 403,787 meter padu pada tahun 2007 kepada 388,262 meter padu pada tahun 2008. Manakala perbelanjaan Kumpulan Wang pula mencatatkan peningkatan sejumlah RM0.64 juta atau 24% menjadi RM3.27 juta pada tahun 2008 berbanding RM2.63 juta pada tahun 2007. Peningkatan ini disebabkan oleh pembelian kenderaan dan pembinaan dan pembaikan bangunan yang berjumlah RM0.31 juta. Sehingga akhir tahun 2008, baki Kumpulan Wang Pembangunan Hutan adalah berjumlah RM5.18 juta.

c) Amanah Dana Khas

Akaun ini ditubuhkan pada pertengahan tahun 2006 bertujuan untuk mengakaunkan wang yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan bagi melaksanakan program yang dibiayai di bawah Dana Khas. Program yang dibiayai adalah program, projek dan

aktiviti yang memberi manfaat kepada rakyat Negeri Terengganu yang diluluskan oleh Majlis Tindakan Dana Khas. Majlis tersebut dianggotai seramai empat ahli dan dipengerusikan oleh Menteri Besar Terengganu. Pada tahun 2008, akaun ini berbaki RM242.01 juta menurun sejumlah RM42.95 juta atau 15.1% berbanding tahun 2007 yang berjumlah RM284.96 juta.

- d) **Akaun Amanah Pembangunan Antara Sempadan Terengganu-Kelantan-Pahang**
Akaun ini ditubuhkan pada awal tahun 2008 bertujuan untuk mengakaunkan geran Persekutuan daripada Kementerian Kewangan Malaysia dan bantuan/sumbangan derma/bayaran sewa daripada orang ramai dan digunakan untuk membiayai pelbagai perbelanjaan bagi Projek Pembangunan Antara Sempadan Terengganu, Pahang dan Kelantan. Pada tahun 2008, sejumlah RM14 juta telah diterima daripada Kerajaan Persekutuan dan masih belum ada perbelanjaan dibuat ke atas akaun amanah ini.
- e) **Akaun Amanah Muzium Sutera Terengganu**
Akaun ini ditubuhkan pada awal tahun 2008 bertujuan bagi mengakaunkan geran Persekutuan daripada Kementerian Kewangan Malaysia untuk membiayai pelbagai perbelanjaan pembinaan Muzium Sutera Terengganu. Pada tahun 2008, sejumlah RM1.50 juta telah diterima daripada Kerajaan Persekutuan manakala perbelanjaan berjumlah RM0.90 juta menjadikan baki akaun ini berjumlah RM0.60 juta.

4.6.3 Akaun Wang Deposit

Deposit merupakan wang yang diterima bagi maksud tertentu dan perlu dikembalikan setelah selesai maksudnya. Baki Akaun Wang Deposit pada akhir tahun 2008 berjumlah RM88.36 juta iaitu meningkat sejumlah RM11.40 juta atau 14.8% berbanding tahun 2007 yang berjumlah RM76.96 juta. Analisis Audit menunjukkan peningkatan yang ketara melibatkan Akaun Deposit Premium Tanah Pejabat Tanah Kemaman, Akaun Deposit Am Pejabat Tanah Kuala Terengganu dan Dungun iaitu masing-masing meningkat sejumlah RM3.61 juta, RM2.31 juta dan RM0.89 juta.

4.7 PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI

Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai menunjukkan terimaan dan pembayaran Wang Tunai dan kesetaraan tunai. Kesetaraan tunai merupakan pelaburan untuk tempoh tidak melebihi tiga bulan yang mudah ditukar kepada wang tunai. Terimaan Wang Tunai terdiri daripada hasil, pinjaman dalam negeri dan luar negeri, terimaan modal dan lain-lain terimaan amanah. Manakala pembayaran Wang Tunai terdiri daripada perbelanjaan mengurus dan pembangunan, perbelanjaan modal, bayaran balik pinjaman dalam dan luar negeri serta lain-lain bayaran amanah. Pada tahun 2008, sumber dana Kerajaan Negeri berjumlah RM2,586.29 juta terdiri daripada hasil, pinjaman, terimaan modal dan penerimaan amanah. Sejumlah RM2,590.49 juta telah digunakan untuk pembayaran bagi perbelanjaan mengurus dan pembangunan serta perbelanjaan bekalan air. Aliran penerimaan dan pembayaran Wang Tunai pada tahun 2008 berbanding 2007 adalah seperti di **Jadual 4.27**.

Jadual 4.27
Aliran Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Perkara	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Wang Tunai Pada 1 Januari	836.35	402.85	(433.50)	(51.8)
Jumlah Penerimaan	1,943.97	2,586.28	642.31	33.0
Jumlah Pembayaran	2,377.47	2,590.48	213.01	9.0
Lebihan/(Kurangan)	(433.50)	(4.20)	429.30	99.0
Baki Wang Tunai Pada 31 Disember	402.85	398.65	(4.20)	(1.0)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Pada tahun 2008, aliran masuk Kerajaan Negeri meningkat sejumlah RM642.32 juta atau 33% menjadi RM2,586.29 juta berbanding RM1,943.97 juta pada tahun 2007. Aliran masuk tertinggi adalah daripada Terimaan Bukan Hasil berjumlah RM1,513.66 juta seperti di **Jadual 4.28**.

Jadual 4.28
Terimaan Wang Tunai Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Terimaan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Cukai	36.99	41.62	4.63	12.5
2.	Hasil Bukan Cukai	125.36	88.28	(37.08)	(29.6)
3.	Terimaan Bukan Hasil	1,099.79	1,513.66	413.87	37.6
4.	Pinjaman Dalam Negeri	49.14	75.74	26.60	54.2
5.	Terimaan Balik Pinjaman	5.74	21.13	15.39	268.1
6.	Terimaan Amanah	626.95	845.85	218.90	34.9
Jumlah		1,943.97	2,586.28	642.31	33.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Manakala aliran keluar Wang Tunai meningkat sejumlah RM213.02 juta atau 9% menjadi RM2,590.49 juta berbanding RM2,377.47 juta pada tahun 2007. Aliran keluar Wang Tunai tertinggi adalah bagi perbelanjaan mengurus berjumlah RM1,790.10 juta seperti di **Jadual 4.29**.

Jadual 4.29
Pembayaran Wang Tunai Pada Tahun 2008 Berbanding 2007

Bil.	Perbelanjaan	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Perbelanjaan Mengurus	1,546.52	1,790.10	243.58	15.8
2.	Perbelanjaan Pembangunan	784.03	713.35	(70.68)	(9.0)
3.	Perbelanjaan Bekalan Air	46.92	87.03	40.11	85.5
Jumlah		2,377.47	2,590.48	213.01	9.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.8 AKAUN MEMORANDUM

Akaun ini menunjukkan aset dan tanggungan Kerajaan Negeri yang boleh luput atau dilunaskan pada masa akan datang yang tidak dinyatakan dalam Lembaran Imbangan. Akaun Memorandum menunjukkan aset Kerajaan Negeri terdiri daripada Pinjaman Boleh

Dituntut, Pelaburan dan Tuggakan Hasil manakala tanggungan Kerajaan Negeri dinyatakan sebagai Hutang Awam.

4.8.1 Pinjaman Boleh Dituntut

Selain menggunakan sumber kewangan sendiri, Kerajaan Negeri mendapat pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan untuk membiayai projek pembangunan dan pinjaman kepada Agensi Negeri. Pada tahun 2008, Kerajaan Negeri tidak memberi sebarang pinjaman kepada Agensi Negeri. Kedudukan Pinjaman Boleh Dituntut bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.30**.

Jadual 4.30
Pinjaman Boleh Dituntut Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Peminjam	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
Badan Berkanun Negeri						
1.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri	333.33	330.30	265.91	263.44	244.81
2.	Yayasan Islam Terengganu	48.37	48.37	48.37	48.37	48.37
3.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri	45.00	42.50	20.00	17.50	15.00
4.	Kolej Ugama Sultan Zainal Abidin	4.00	0	0	0	0
Pihak Berkuasa Tempatan						
5.	Majlis Perbandaran Kuala Terengganu	28.55	28.55	28.55	28.55	28.55
6.	Majlis Daerah Besut	0.33	0.31	0.30	0	0
7.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	0.59	0.55	0.47	0	0
8.	Majlis Perbandaran Kemaman	1.00	0.51	0	0	0
Jumlah		461.17	451.09	363.60	357.86	336.73

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Analisis Audit mendapati baki pinjaman Agensi Negeri kepada Kerajaan Negeri menurun sejumlah RM21.13 juta atau 5.9% iaitu daripada RM357.86 juta pada tahun 2007 menjadi RM336.73 juta pada tahun 2008. Penurunan ini disebabkan bayaran balik pinjaman yang dibuat oleh dua daripada empat Agensi Negeri yang terlibat. Agensi Negeri yang membuat bayaran balik pada tahun 2008 ialah Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu berjumlah RM18.63 juta dan Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu berjumlah RM2.50 juta. Manakala dua Agensi tidak membuat sebarang bayaran balik iaitu Yayasan Islam Terengganu dan Majlis Bandaraya Kuala Terengganu yang mempunyai tuggakan bayaran balik masing-masing berjumlah RM46.94 juta dan RM25.42 juta.

4.8.2 Pelaburan

Pelaburan saham oleh Kerajaan Negeri melalui perbelanjaan mengurus ditunjukkan dalam Akaun Memorandum. Pada akhir tahun 2008, pelaburan dalam saham tersiar harga dan saham tak tersiar harga adalah berjumlah RM35.50 juta tidak berubah seperti tahun 2007. Kedudukan pelaburan bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.31**.

Jadual 4.31
Pelaburan Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Saham Dan Syer	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
Saham Tersiar Harga						
1.	Terengganu Development Management Bhd.	35.92	31.13	35.92	0	0
2.	IJM Plantation Bhd.	0.05	0.01	0.05	0	0
3.	Hume Industries (Malaysia) Bhd.	0.04	0.03	0.04	0	0
4.	Wah Seong Corporation Bhd.	0.04	0.04	0.04	0	0
5.	Digi Com Bhd.	0.06	0.08	0.06	0	0
6.	BSA International Bhd.	0.01	0.007	0.01	0	0
7.	MTD Capital Bhd.	0.03	0.02	0.03	0	0
Saham Tak Tersiar Harga						
8.	Terengganu Incorporated Sdn. Bhd.	0	0	0	35.00	35.00
9.	MBI Capital Sdn. Bhd.	0	0	0	0.50	0.50
Jumlah		36.15	31.317	36.15	35.50	35.50

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

4.8.3 Hutang Kerajaan Negeri

Hutang Kerajaan Negeri merupakan jumlah pinjaman yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan untuk membiayai projek pembangunan Kerajaan Negeri dan Agensi Negeri. Pada tahun 2008, baki hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan adalah berjumlah RM997.60 juta berbanding RM937.87 juta pada tahun 2007 iaitu meningkat sejumlah RM59.73 juta atau 6.4%. Peningkatan hutang ini adalah disebabkan pinjaman baru yang diterima berjumlah RM75.75 juta pada tahun 2008 bagi membiayai projek bekalan air. Kedudukan hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.32**.

Jadual 4.32
Hutang Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Projek	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Bekalan Air	536.24	546.54	532.25	578.79	642.13
2.	Perumahan Awam Kos Rendah	164.33	166.62	166.59	163.16	160.40
3.	Pembangunan Kawasan Perindustrian	91.07	82.33	82.33	76.38	75.84
4.	Ladang Awam	76.51	76.51	72.20	72.08	72.08
5.	Pelaburan	43.79	43.79	43.79	42.88	42.88
6.	Pembangunan Hutan	3.94	3.78	3.58	3.27	3.11
7.	Program Menangani Masalah Y2K	2.89	2.89	2.31	1.31	1.16
Jumlah		918.77	922.46	903.05	937.87	997.60

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Pada tahun 2008, jumlah bayaran balik adalah berjumlah RM16.02 juta menjadikan tunggakan bayaran balik pinjaman meningkat menjadi RM329.41 juta berbanding RM293.42 juta pada tahun 2007 iaitu meningkat sejumlah RM35.99 juta atau 12.3%.

4.8.4 Tunggakan Hasil

Pada tahun 2008, tunggakan hasil Kerajaan Negeri berjumlah RM11.93 juta iaitu tidak termasuk tunggakan faedah pinjaman yang berjumlah RM80.55 juta. Tunggakan hasil tersebut menunjukkan penurunan sejumlah RM1.18 juta atau 9% berbanding tunggakan pada tahun 2007 berjumlah RM13.11 juta. Butiran tunggakan hasil bagi tempoh tahun 2004 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 4.33**.

Jadual 4.33
Tunggakan Hasil Bagi Tempoh Tahun 2004 Hingga 2008

Bil.	Jenis Hasil	Tahun				
		2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)
1.	Cukai Tanah	9.10	27.28	15.53	12.82	11.75
2.	Lain-lain Hasil	0.24	0.25	0.29	0.29	0.18
	Jumlah	9.34	27.53	15.82	13.11	11.93

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Penurunan jumlah tunggakan hasil disebabkan penurunan tunggakan Cukai Tanah sejumlah RM1.07 juta atau 8.4% iaitu daripada RM12.82 juta pada tahun 2007 menjadi RM11.75 juta pada tahun 2008. Butiran tunggakan Cukai Tanah mengikut Pejabat Tanah pada tahun 2007 dan 2008 adalah seperti di **Jadual 4.34**.

Jadual 4.34
Tunggakan Cukai Tanah Mengikut Pejabat Tanah Pada Tahun 2007 Berbanding 2008

Bil.	Pejabat Tanah	Tahun		Peningkatan/ (Penurunan)	
		2007 (RM Juta)	2008 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pejabat Tanah Kuala Terengganu	2.13	2.39	0.26	12.2
2.	Pejabat Tanah Setiu	1.24	2.22	0.98	79.0
3.	Pejabat Tanah Hulu Terengganu	1.97	1.90	(0.07)	(3.6)
4.	Pejabat Tanah Kemaman	2.29	1.75	(0.54)	(23.6)
5.	Pejabat Tanah Marang	1.83	1.42	(0.41)	(22.4)
6.	Pejabat Tanah Besut	1.53	1.20	(0.33)	(21.6)
7.	Pejabat Tanah Dungun	1.83	0.87	(0.96)	(52.5)
	Jumlah	12.82	11.75	(1.07)	(8.4)

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

Pada keseluruhannya, lima Pejabat Tanah mencatatkan penurunan tunggakan hasil berbanding dua Pejabat Tanah yang merekodkan peningkatan. Pejabat Tanah Dungun menunjukkan penurunan tunggakan Cukai Tanah paling tinggi iaitu sejumlah RM0.96 juta atau 52.5% disebabkan usaha yang dijalankan oleh pihak pejabat memaklumkan kepada orang ramai supaya menjelaskan cukai tanah melalui notis yang dikeluarkan atau cara hebahan yang lain.

4.9 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Pada keseluruhannya, kedudukan kewangan Kerajaan Negeri pada akhir tahun 2008 adalah memuaskan. Defisit semasa Akaun Hasil Disatukan pada tahun 2008 berjumlah RM146.54 juta berbanding defisit berjumlah RM284.39 juta pada tahun 2007 iaitu pengurangan sejumlah RM137.85 juta. Ini bermakna Kerajaan Negeri masih menggunakan sumber daripada Akaun Amanah Disatukan sebagaimana tahun lepas bagi menampung defisit tersebut. Tindakan sewajarnya perlu diambil dengan mengamalkan perbelanjaan

berhemat supaya keadaan ini tidak berlaku kerana tidak semua wang amanah itu merupakan aset Kerajaan Negeri. Selain itu, jumlah Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM21.13 juta atau 5.9% menjadi RM336.73 juta pada tahun 2008 dan Tunggakan Hasil telah mengalami penurunan sejumlah RM1.18 juta atau 9% kepada RM11.93 juta pada tahun 2008. Kerajaan Negeri perlu terus mengamal perbelanjaan berhemat dan hendaklah berusaha memungut keseluruhan tunggakan hasil sejumlah RM92.48 juta yang termasuk faedah pinjaman berjumlah RM80.55 juta dan menuntut bayaran balik pinjaman daripada Agensi Negeri sejumlah RM336.73 juta.

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN III
RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

5. PENCAPAIAN PELAKSANAAN PROJEK PEMBANGUNAN RANCANGAN MALAYSIA KESEMBILAN (RMKe-9)

5.1 Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9) Negeri Terengganu untuk tempoh lima tahun bermula pada tahun 2006. Rancangan ini digubal bagi menjelaskan strategi, program dan projek yang akan diperkenal dan dilaksanakan untuk mencapai objektif pembangunan Negeri Terengganu. Ia adalah signifikan ke arah menggerakkan Negeri Terengganu mencapai status negeri maju menjelang tahun 2020.

5.2 Bagi menjayakan RMKe-9, siling peruntukan yang telah diluluskan oleh Kerajaan Negeri adalah berjumlah RM946.30 juta dan telah diagihkan kepada 17 Jabatan/Pejabat. Jabatan/Pejabat yang menerima peruntukan tertinggi adalah Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri berjumlah RM529.38 juta atau 55.9%. Sejumlah RM799.86 juta atau 84.5% daripada peruntukan sejumlah RM946.30 juta telah dibelanjakan oleh 17 Jabatan/Pejabat setakat Disember 2008. Pencapaian perbelanjaan pembangunan di bawah RMKe-9 adalah seperti di **Jadual 5.1**.

Jadual 5.1 Pencapaian Perbelanjaan Pembangunan Di Bawah RMKe-9 Sehingga 31 Disember 2008				
Bil.	Jabatan/Pejabat	Peruntukan RMKe-9 Yang Diluluskan (RM Juta)	Perbelanjaan Sehingga 31 Disember 2008 (RM Juta)	Pencapaian (%)
1.	Pejabat Setiausaha Kerajaan	529.38	446.56	84.4
2.	Jabatan Bekalan Air	96.30	86.51	89.8
3.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	100.00	82.86	82.9
4.	Pelbagai Pembangunan	100.31	68.87	68.7
5.	Pejabat Pengarah Tanah Dan Galian	55.00	53.37	97.0
6.	Jabatan Kerja Raya	29.20	27.15	93.0
7.	Jabatan Pengairan Dan Saliran	8.25	7.77	94.2
8.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	6.35	6.11	96.2
9.	Jabatan Pertanian Negeri	4.40	4.38	99.5
10.	Jabatan Perhutanan	3.50	3.50	100.0
11.	Pejabat Daerah Marang	2.19	2.13	97.3
12.	Pejabat Daerah Besut	2.10	2.05	97.6
13.	Pejabat Daerah Hulu Terengganu	2.00	1.96	98.0
14.	Pejabat Daerah Setiu	2.07	1.93	93.2
15.	Pejabat Daerah Kemaman	2.00	1.76	88.0
16.	Pejabat Daerah Dungun	2.00	1.74	87.0
17.	Jabatan Perkhidmatan Haiwan	1.25	1.21	96.8
Jumlah		946.30	799.86	84.5

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

5.3 Analisis Audit menunjukkan secara keseluruhannya, pencapaian perbelanjaan bagi tahun 2008 adalah antara 68.7% hingga 100%. Satu Jabatan telah membelanjakan keseluruhan peruntukan, sebanyak 15 Jabatan/Pejabat telah mencapai perbelanjaan

melebihi 80% dan pencapaian perbelanjaan bagi Pelbagai Pembangunan yang dikawal oleh Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri adalah 68.7% daripada jumlah yang diperuntukkan.

5.4 Pencapaian perbelanjaan pembangunan di bawah RMKe-9 bagi tempoh tahun 2006 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 5.2**.

Jadual 5.2
Pencapaian Perbelanjaan Pembangunan Di Bawah RMKe-9
Bagi Tempoh Tahun 2006 Hingga 2008

Bil.	Tahun	Peruntukan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Pencapaian (%)
1.	2006	819.47	564.43	68.9
2.	2007	1,014.06	830.94	81.9
3.	2008	946.30	799.86	84.5
Jumlah 2006 – 2008		2,779.83	2,195.23	79.0
Jumlah RMKe-9		4,580.45	2,195.23	47.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

5.5 Analisis Audit mendapati pencapaian perbelanjaan pembangunan bagi tempoh tahun 2006 hingga 2008 adalah antara 68.9% hingga 84.5%. Pada keseluruhannya, sejumlah RM2,195.23 juta atau 79% daripada RM2,779.83 juta peruntukan telah dibelanjakan dalam tempoh tersebut. Jumlah ini merupakan 47.9% daripada siling peruntukan bagi RMKe-9 yang berjumlah RM4,580.45 juta.

5.6 Pada tahun 2008, sebanyak 541 projek telah dirancang untuk dilaksanakan oleh 17 Jabatan/Agenzi. Pada keseluruhannya sebanyak 422 projek atau 78% daripada 541 projek yang diluluskan telah siap dilaksanakan, 97 projek dalam pelaksanaan dan 22 projek belum mula seperti di **Jadual 5.3**.

Jadual 5.3
Status Pelaksanaan Projek RMKe-9 Setakat 31 Disember 2008

Bil.	Jabatan	Sedang Dilaksanakan	Belum Mula	Siap Sebenar	Jumlah
1.	Pejabat Daerah Kuala Terengganu	-	-	121	121
2.	Pejabat Setiausaha Kerajaan	59	18	16	93
3.	Pejabat Daerah Marang	-	-	55	55
4.	Pejabat Daerah Hulu Terengganu	-	-	46	46
5.	Pelbagai Pembangunan	13	3	25	41
6.	Pejabat Daerah Setiu	-	-	29	29
7.	Pejabat Daerah Besut	-	-	27	27
8.	Jabatan Kerja Raya	6	1	20	27
9.	Pejabat Daerah Kemaman	2	-	23	25
10.	Jabatan Bekalan Air	11	-	5	16
11.	Pejabat Daerah Dungun	2	-	14	16
12.	Jabatan Perhutanan	-	-	13	13
13.	Jabatan Pertanian Negeri	-	-	12	12
14.	Jabatan Pengairan Dan Saliran	4	-	6	10
15.	Jabatan Perkhidmatan Haiwan	-	-	7	7
16.	Pejabat Perbendaharaan Negeri	-	-	2	2
17.	Pejabat Pengarah Tanah Dan Galian	-	-	1	1
Jumlah		97	22	422	541

Sumber: Rekod Jabatan Negeri

5.7 Semakan Audit menunjukkan terdapat tiga Jabatan/Pejabat yang mempunyai bilangan projek yang melebihi 50 projek yang keseluruhannya bernilai RM537.92 juta iaitu Pejabat Setiausaha Kerajaan, Pejabat Daerah Kuala Terengganu dan Pejabat Daerah Marang. Sejumlah 519 daripada keseluruhan 541 projek yang dirancang telah berjaya dilaksanakan. Daripada jumlah tersebut sejumlah 422 projek telah disiapkan sepenuhnya antaranya Kompleks Sukan Negeri Terengganu, Perumahan Awam Kos Rendah Kerteh II Kemaman, Perumahan Awam Kos Rendah Sungai Kerak, Jalan Tuju ke Kompleks Sukan Kuala Terengganu dan Pusat Pertumbuhan Desa. Manakala 97 projek sedang dilaksanakan antaranya International Training Centre (ITC), menaik taraf Endurance Track di Lembah Bidong, Pembangunan Pusat Latihan Sumber Manusia, Jerteh Souq Besut dan Pusat Sains Dan Kreativiti. Selain itu, 22 projek masih belum dimulakan lagi antaranya adalah Pembangunan Pulau Warisan (Kg. Cina), Koridor Raya Multimedia (MSC) Pantai Timur, Projek E-Farm, membina dan menyiapkan pasar Binjai Rendah Marang, membina gerai/rumah kedai di Batu Enam dan membaiki dan mengubahsuai Bangunan Pasar Besar Kuala Berang. Projek-projek yang masih belum dimulakan ini disebabkan masih di peringkat penyediaan dokumen tender, pengesahan penggunaan tapak, kajian perunding dan peringkat reka bentuk.

5.8 Status pelaksanaan projek RMKe-9 bagi tempoh tahun 2006 hingga 2008 adalah seperti di **Jadual 5.4**.

Jadual 5.4
Status Pelaksanaan Projek RMKe-9
Bagi Tempoh Tahun 2006 hingga 2008

Bil.	Status Projek	Bilangan Projek	Peratus (%)
1.	Projek Telah Siap	1,422	79.1
2.	Projek Sedang Dilaksanakan	280	15.6
3.	Projek Belum Mula	96	5.3
Jumlah		1,798	100

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu

5.9 Sebanyak 1,798 projek dirancang untuk dilaksanakan bagi tempoh tahun 2006 hingga 2008. Daripada jumlah tersebut, sebanyak 1,422 projek atau 79.1% telah siap dilaksanakan, 280 projek dalam pelaksanaan dan 96 projek atau 5.3% belum dimulakan.

5.10 RUMUSAN

Pencapaian perbelanjaan pembangunan adalah baik di mana sehingga akhir tahun 2008 sejumlah RM799.86 juta atau 84.5% telah dibelanjakan berbanding peruntukan yang diluluskan berjumlah RM946.30 juta. Kemajuan projek menunjukkan sebanyak 422 projek atau 78% berjaya disiapkan daripada 541 projek yang dirancang. Manakala 97 projek dalam pelaksanaan dan 22 projek belum dimulakan. Bagi tempoh tahun 2006 hingga 2008 sebanyak 1,422 projek daripada 1,798 projek yang dirancang telah siap dilaksanakan melibatkan perbelanjaan sejumlah RM2,195.23 juta.

BAHAGIAN IV PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

BAHAGIAN IV
PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN
JABATAN/AGENSI NEGERI

6. PELAKSANAAN INDEKS AKAUNTABILITI

- 6.1** Seksyen 15(A), Akta Acara Kewangan 1957 dan Arahan Perbendaharaan telah menetapkan tugas dan tanggungjawab Pegawai Pengawal di Kementerian/Jabatan bagi menjamin wujudnya akauntabiliti pengurusan kewangan Kerajaan. Antara lain, Pegawai Pengawal adalah bertanggungjawab untuk menentukan bahawa peruntukan kewangan dan sumber lain yang secukupnya diperoleh, digunakan dan diperakaunkan mengikut peraturan kewangan.
- 6.2** Selaras dengan Perkara 106 dan 107, Perlembagaan Persekutuan serta Akta Audit 1957, setiap tahun Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri, pematuhan kepada undang-undang dan peraturan kewangan serta aktiviti Jabatan/Agensi Negeri dan mengemukakan laporan mengenainya untuk dibentangkan di Parlimen dan Dewan Undangan Negeri.
- 6.3** Bagi memenuhi kehendak undang-undang di atas, setiap tahun Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan terhadap pengurusan kewangan di Jabatan/Agensi Negeri untuk menentukan tahap pematuhan terhadap undang-undang dan peraturan yang berkaitan. Berdasarkan kepada pengauditan tersebut, didapati masih berlaku ketidakpatuhan kepada peraturan kewangan yang ditetapkan. Ini dapat digambarkan daripada kelemahan-kelemahan yang dibangkitkan setiap tahun yang mana ia adalah berkisar kepada isu-isu yang sama.
- 6.4** Sebagai satu usaha untuk meningkatkan tahap motivasi Jabatan/Agensi Negeri agar lebih gigih memperbaiki, mempertingkat dan memperkasakan pencapaian pengurusan kewangan masing-masing, Jabatan Audit Negara telah melaksanakan sistem penarafan berdasarkan indeks akauntabiliti. Jabatan/Agensi Negeri yang diberi tahap penarafan yang cemerlang boleh dijadikan sebagai tanda aras (*role model*) kepada Jabatan/Agensi Negeri yang lain.
- 6.5** Melalui pelaksanaan sistem penarafan ini, setiap pematuhan terhadap peraturan kewangan bagi enam aspek kawalan utama diberikan markah. Aspek tersebut ialah kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit serta pengurusan aset, inventori dan stor. Bagi Agensi Negeri kawalan tambahan iaitu terhadap pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman dan pengurusan Penyata Kewangan turut dinilai. Secara umumnya, sesuatu Jabatan/Agensi Negeri diberi tahap pencapaian pengurusan kewangan berdasarkan markah keseluruhan seperti di **Jadual 6.1**.

Jadual 6.1
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan

Markah Keseluruhan (%)	Tahap	Penarafan
90 - 100	Sangat Baik	
70 - 89	Baik	
50 - 69	Memuaskan	
49 ke bawah	Tidak Memuaskan	

Sumber: Jabatan Audit Negara

6.6 OBJEKTIF PENGAUDITAN

Bagi membolehkan penarafan diberi kepada tahap pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri, pengauditan telah dijalankan untuk menentukan sama ada:

- a) Wujudnya struktur dan sistem pengurusan kewangan yang berkesan.
- b) Wujudnya sistem kawalan dalaman yang berkesan terhadap pungutan hasil, perbelanjaan, pengurusan akaun amanah, aset dan inventori, pelaburan serta pinjaman.
- c) Pengurusan kewangan mematuhi undang-undang dan peraturan yang ditetapkan.
- d) Rekod yang berkaitan diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.

6.7 SKOP DAN KAEDAH PENGAUDITAN

6.7.1 Pada tahun 2008, pengauditan telah dijalankan di 13 Jabatan/Agensi Negeri iaitu Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu, Pejabat Perbendaharaan Negeri, Jabatan Kebajikan Masyarakat, Pejabat Daerah Dungun, Pejabat Mufti Negeri, Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri, Pejabat Tanah Kemaman, Lembaga Muzium Negeri Terengganu, Yayasan Terengganu, Majlis Daerah Besut, Majlis Daerah Marang dan Majlis Daerah Hulu Terengganu. Pemilihan lapan Jabatan dan dua Agensi iaitu Lembaga Muzium Negeri Terengganu serta Yayasan Terengganu adalah berdasarkan pusingan manakala Pejabat Perbendaharaan Negeri, Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu dan Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dilaksanakan setiap tahun.

6.7.2 Pengauditan telah dijalankan dengan memberi tumpuan terhadap enam aspek kawalan utama iaitu kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit serta pengurusan aset, inventori dan stor. Bagi Agensi Negeri kawalan tambahan iaitu terhadap pengurusan pelaburan, pengurusan pinjaman dan pengurusan Penyata Kewangan turut diaudit.

6.7.3 Bagi menilai tahap kawalan yang telah diwujudkan untuk setiap aspek kawalan utama tersebut di atas, pengauditan telah dijalankan dengan menyemak rekod dan dokumen kewangan bagi tahun 2008 di peringkat Ibu Pejabat Jabatan/Agensi Negeri. Selain itu, semakan juga dibuat terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2008 dan Penyata Kewangan Agensi Negeri Tahun 2007/2008 bagi menentukan kedudukan pencapaian pengurusan kewangan Jabatan/Agensi Negeri secara menyeluruh.

6.8 JENIS KAWALAN

Pelaksanaan sistem penarafan bagi sembilan Jabatan Negeri, Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, Majlis Agama Islam dan Adat Melayu Terengganu serta Lembaga Muzium Negeri dan Yayasan Terengganu adalah berdasarkan pengauditan terhadap tahap prestasi kewangan mengikut enam jenis kawalan utama serta tiga jenis kawalan tambahan bagi Agensi Negeri seperti berikut:

6.8.1 Kawalan Pengurusan

Bagi menentukan sama ada struktur pengurusan kewangan yang berkesan telah diwujudkan, semakan Audit telah dijalankan terhadap empat aspek utama kawalan pengurusan iaitu struktur organisasi, sistem dan prosedur, keberkesaan Unit Audit Dalam dan jawatankuasa yang diwujudkan serta pengurusan sumber manusia seperti berikut:

a) Struktur Organisasi

Bagi mewujudkan suatu struktur organisasi yang berkesan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Carta organisasi disediakan dengan lengkap dan kemas kini sepetimana yang ditetapkan di Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991.
- ii) Surat penurunan kuasa disediakan dengan lengkap dan sentiasa dikemaskinikan. Had-had kuasa dan tugas-tugas pegawai yang menjalankan tanggungjawab perlu dinyatakan dengan jelas. Seksyen 15A(2), Akta Prosedur Kewangan, Arahan Perbendaharaan (AP) 11, AP 69 dan AP 101 adalah berkaitan.
- iii) Kehendak Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 dipatuhi. Pekeliling tersebut menetapkan Senarai Tugas bagi setiap pegawai perlu disediakan dengan lengkap dan jelas menunjukkan hubung kait antara penyelia dengan pegawai bawahan serta rakan sejawat dalam organisasi yang sama. Senarai tugas ini juga perlu sentiasa dikemaskinikan.
- iv) Kehendak Pekeliling Perkhidmatan Bil. 5 Tahun 2007 dipatuhi. Selaras dengan pekeliling tersebut, perancangan dan pelaksanaan pusingan kerja mengikut tempoh yang sesuai dalam pelbagai bidang tugas perlu dilaksanakan bagi melahirkan sumber manusia berpotensi serta berupaya menyumbang kepada kecemerlangan organisasi.

b) Sistem Dan Prosedur

Bagi memastikan sistem dan prosedur yang teratur telah diwujudkan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Manual Prosedur Kerja disediakan dengan lengkap, kemas kini dan dikaji semula secara berterusan. Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 adalah berkaitan.
- ii) Fail Meja bagi setiap jawatan disediakan dengan lengkap, kemas kini dan memiliki kesemua 14 ciri-ciri asas Fail Meja yang ditetapkan. Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 adalah berkaitan.
- iii) Pemeriksaan mengejut (seperti yang ditetapkan di bawah AP 309) dijalankan secara berkala (tidak kurang dari sekali dalam tempoh enam bulan) terhadap peti besi, peti wang tunai, laci atau bekas-bekas lain yang diguna bagi menyimpan wang, setem atau barang-barang lain yang berharga. Hasil pemeriksaan itu hendaklah direkodkan dengan lengkap untuk memudahkan rujukan.

c) **Jawatankuasa Kewangan Dan Unit Audit Dalam**

Kerajaan menetapkan pelbagai jawatankuasa berkaitan hal kewangan ditubuhkan di peringkat Jabatan/Agensi Negeri. Fungsi dan tanggungjawab jawatankuasa tersebut telah ditetapkan melalui surat pekeliling, arahan dan garis panduan yang dikeluarkan dari semasa ke semasa. Bagi memastikan pelbagai jawatankuasa yang telah diwujudkan berfungsi dengan berkesan, Kerajaan juga telah mengeluarkan Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa-jawatankuasa Kerajaan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991. Panduan ini menetapkan dengan jelas peranan Pengerusi dan urus setia dalam sesuatu mesyuarat bagi memastikan keberkesanan jawatankuasa yang telah diwujudkan. Antara jawatankuasa/unit yang perlu diwujudkan bagi memantapkan tahap pengurusan kewangan adalah seperti berikut:

i) **Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun**

Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun (JPKA) ditubuhkan di setiap pusat tanggungjawab supaya dapat memantapkan lagi pengurusan kewangan dan akaun Jabatan/Agensi Kerajaan. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 2004 menetapkan, Jabatan/Agensi Negeri hendaklah melantik seorang Pengerusi dan ahli-ahli jawatankuasa; bermesyuarat setiap tiga bulan; membincangkan perkara yang telah ditetapkan dan mengemukakan Laporan Suku Tahun dengan lengkap kepada pihak berkuasa berkenaan dalam tempoh yang ditetapkan.

ii) **Unit Audit Dalam**

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 9 Tahun 2004 menghendaki Unit Audit Dalam (UAD) ditubuhkan di Jabatan/Agensi Negeri bagi membantu Ketua Jabatan memantapkan pencapaian pengurusan dan memastikan pencapaian objektif organisasi secara cekap dan berhemat. Bagi melaksanakan fungsinya, UAD bertanggungjawab menyediakan Rancangan Tahunan Audit Dalam, mengemukakan Rancangan Tahunan Audit Dalam kepada Ketua Eksekutif masing-masing selewatnya pada 31 Januari, membentangkan Laporan Audit Dalam di Mesyuarat JPKA dan mengemukakan Laporan Tahunan Audit Dalam kepada Ketua Eksekutif selewatnya pada 31 Mac tahun berikutnya. Manakala tanggungjawab Ketua Jabatan adalah mengkaji dan meluluskan Rancangan

Tahunan dan Laporan Tahunan Audit Dalam, memastikan tindakan susulan diambil terhadap pemerhatian/Laporan Audit Dalam dan memastikan anggota UAD mempertingkatkan pengetahuan dan kemahiran yang diperlukan untuk melaksanakan tanggungjawab mereka secara berkesan.

iii) Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan

Selaras dengan Arahan YAB Perdana Menteri No. 1 Tahun 1998 dan Siri 2 No. 1 Tahun 2000, Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan (JKP) hendaklah ditubuhkan di peringkat Kementerian dan Jabatan bagi tujuan mewujudkan pentadbiran Kerajaan dan perkhidmatan awam yang cekap, berdisiplin serta berintegriti. Antara lain, Ketua Setiausaha Kementerian/Ketua Jabatan hendaklah melantik ahli-ahli jawatankuasa dan mempengerusikan mesyuarat berkenaan; bermesyuarat setiap tiga bulan; membincangkan perkara yang telah ditetapkan; menyediakan Laporan Suku Tahun dengan lengkap dan seterusnya mengemukakannya kepada pihak berkuasa berkenaan dalam tempoh masa yang ditetapkan.

d) Pengurusan Sumber Manusia

Bagi memastikan pengurusan kewangan dikendalikan dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah menguruskan sumber manusianya dengan cekap seperti menentukan bilangan jawatan dan gred yang sesuai, jawatan diisi sepenuhnya dan latihan dalam bidang kewangan diberikan kepada mereka yang terlibat. Jabatan/Agensi Negeri juga digalakkan memberi pengiktirafan kepada kakitangan yang cemerlang dan mengambil tindakan tatatertib/surc妖 terhadap mereka yang didapati gagal/cuui melaksanakan tanggungjawab yang telah ditetapkan.

6.8.2 Kawalan Bajet

Bagi menentukan sama ada Kementerian/Jabatan telah menguruskan bajet dan peruntukannya dengan cekap, berhemat dan mengikut peraturan, semakan Audit telah dijalankan terhadap lima aspek utama kawalan bajet iaitu penyediaan bajet, pengagihan peruntukan, kelulusan pindah/tambah peruntukan, pemantauan kemajuan/pencapaian bajet dan pelaporan mengenainya seperti berikut:

a) Penyediaan Bajet

Peraturan kewangan mengenai penyediaan bajet oleh setiap Jabatan/Agensi Negeri dikeluarkan melalui Surat Pekeliling Kewangan Negeri Bil. 1 Tahun 2007 mengenai Pengurusan Bajet 2007. Selain itu, AP 29 hingga 46 juga menetapkan peraturan penyediaan anggaran hasil dan perbelanjaan. Antara lainnya, peraturan kewangan mengenai penyediaan bajet menetapkan perkara-perkara mengenai justifikasi setiap anggaran yang disediakan; ketepatan anggaran; prosedur kelulusan bajet di peringkat Jabatan/Agensi Negeri serta tempoh yang ditetapkan untuk mengemukakan bajet dan Perjanjian Program kepada Pegawai Kewangan Negeri.

b) Pengagihan Peruntukan

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 1 Tahun 2007 antara lainnya menetapkan bahawa Pegawai Pengawal perlu mengagihkan peruntukan kepada pemegang-pemegang

waran tertentu sebaik sahaja Waran Am diterima. Mengikut AP 94 pula, pemegang waran peruntukan tersebut boleh mengagihkan waran peruntukan/waran peruntukan kecil kepada pegawai yang berkenaan di mana perlu. Pengagihan waran ini perlu direkodkan dengan lengkap dan kemas kini.

c) Kelulusan Pindah/Tambahan Peruntukan

Peraturan kewangan mengenai pindah/tambah peruntukan antaranya menetapkan Waran Pindah Peruntukan hendaklah ditandatangani oleh Pegawai Pengawal sendiri atau bagi pihaknya oleh mana-mana pegawai bawahannya yang diberi kuasa secara bertulis. Semua pindah peruntukan hendaklah dibuat pada tahun kewangan berkenaan dan semua Waran Pindah Peruntukan yang dikeluarkan hendaklah disampaikan kepada Pegawai Kewangan Negeri atau wakilnya tidak lewat dari 31 Disember bagi tahun kewangan berkenaan. Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlulah sentiasa mengawasi dan mengemas kini akaun serta memastikan pindah peruntukan dikemaskinikan dalam Buku Vot supaya kawalan perbelanjaan dapat diurus dengan berkesan. Peraturan juga menetapkan pindahan kepada butiran yang telah dikurangkan melalui pindah peruntukan atau pengurangan kepada butiran yang telah ditambah melalui pindah peruntukan adalah tidak dibenarkan kecuali mendapat kelulusan daripada Pegawai Kewangan Negeri terlebih dahulu.

d) Pemantauan Kemajuan/Pencapaian Projek

Peraturan kewangan menghendaki Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan memantau pelaksanaan projek pembangunan dengan rapi bagi memastikan ia dilaksanakan mengikut jadual. Bagi tujuan ini, Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan hendaklah memastikan data mengenai peruntukan dan perbelanjaan projek bagi setiap tahun diisi dan sentiasa dikemaskini dalam Sistem Pemantauan Projek II atau kaedah lain yang diterima pakai, impak setiap aktiviti dinilai sekurang-kurangnya sekali dalam masa lima tahun dan memastikan perbelanjaan tidak melebihi peruntukan yang telah diluluskan.

e) Pelaporan

Pegawai Pengawal dikehendaki menyediakan beberapa jenis laporan seperti Laporan Perbelanjaan Dan Tanggungan serta laporan untuk Buku Anggaran Belanjawan Program Dan Prestasi. Laporan-laporan ini perlu dikemukakan kepada Pegawai Kewangan Negeri dalam tempoh yang ditetapkan. Pegawai Pengawal juga dikehendaki mengemukakan laporan mengenai keperluan aliran wang tunai yang disahkan olehnya kepada Pegawai Kewangan Negeri. Bagi Ketua Jabatan yang bukan Pegawai Pengawal, laporan-laporan berkenaan akan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal berkenaan untuk disatukan.

6.8.3 Kawalan Terimaan

Bagi menentukan sama ada segala terimaan telah dikendalikan mengikut peraturan dan diakaunkan dengan sempurna, semakan Audit telah dijalankan terhadap lima aspek utama kawalan terimaan yang meliputi kawalan borang hasil, penerimaan wang, kemasukan pungutan ke bank, kawalan perakaunan terimaan/hasil dan penyediaan Akaun Belum Terima seperti berikut:

a) Kawalan Borang Hasil

Kawalan terhadap pelbagai borang hasil seperti buku resit adalah penting bagi memastikan ia tidak disalahgunakan.

b) Penerimaan Wang

Setiap Jabatan/Agenzi Negeri perlu memastikan pegawai yang bertanggungjawab dengan urusan penerimaan wang mematuhi peraturan kewangan yang berkaitan. Semakan Audit telah dijalankan terhadap empat aspek kawalan dalaman yang ditetapkan oleh AP bagi penerimaan wang iaitu dari segi kebenaran/kelulusan menerima kutipan, kawalan penerimaan melalui mel dan penerimaan wang di kaunter.

c) Kemasukan Pungutan Ke Bank

Arahan Perbendaharaan telah menetapkan peraturan mengenai kemasukan wang pungutan ke bank bagi memastikan ketepatan dan keselamatan wang berkenaan. Antaranya adalah mengenai penetapan tempoh memasukkan wang ke bank; kawalan keselamatan penghantaran wang dan penyelenggaraan rekod mengenainya; semakan oleh pegawai bertanggungjawab terhadap slip kemasukan wang ke bank dan keselamatan wang yang tidak sempat dimasukkan ke bank.

d) Kawalan Perakaunan Terimaan/Hasil

Bagi memastikan peraturan mengenai perakaunan terimaan/hasil yang ditetapkan di AP dipatuhi, semakan Audit telah dijalankan terhadap penyerahan Akaun Tunai Bulanan kepada Perbendaharaan Negeri; ketepatan penyediaan Penyata Penyesuaian Hasil Bulanan dan ketepatan Buku Tunai.

e) Akaun Belum Terima

Dasar dan tatacara bagi penyelenggaraan serta pelaporan Akaun Belum Terima (ABT) ditetapkan oleh Kerajaan melalui Pekeliling Perbendaharaan Bil. 7 Tahun 1986 dan beberapa AP. Antara peraturan yang ditetapkan mengenai pengurusan ABT adalah penyediaan Penyata Tunggakan Hasil atau Penyata Akaun Belum Terima yang lengkap dan kemas kini; penyerahan Penyata Akaun Belum Terima kepada Perbendaharaan Negeri dalam tempoh ditetapkan dan tindakan susulan diambil terhadap jumlah terimaan/hasil yang tertunggak.

6.8.4 Kawalan Perbelanjaan

Bagi menentukan sama ada semua perbelanjaan mengurus dan pembangunan telah dibuat mengikut peraturan yang ditetapkan dan diperakaunkan dengan tepat, semakan Audit telah dijalankan terhadap tiga aspek utama kawalan perbelanjaan iaitu perakaunan, pengurusan perolehan dan pengurusan bayaran seperti berikut:

a) Perakaunan

Semakan Audit dijalankan bagi menentukan Buku Vot dan Penyata Penyesuaian Perbelanjaan diselenggarakan oleh Jabatan/Agenzi Negeri adalah mengikut peraturan yang ditetapkan oleh Pekeliling dan AP yang berkaitan.

b) Pengurusan Perolehan

Setiap tahun, Jabatan/Agensi Negeri membelanjakan jutaan ringgit untuk tujuan perolehan bekalan, perkhidmatan dan kerja. Bagi menentukan pengurusan perolehan Jabatan/Agensi Negeri telah mematuhi peraturan yang berkaitan, semakan Audit dibuat terhadap pengurusan pembelian terus, sebut harga, tender, kontrak dan kontrak pusat.

c) Pengurusan Bayaran

Semakan Audit dijalankan terhadap kawalan dalaman bagi proses bayaran; kesempurnaan bayaran yang memerlukan kelulusan khas; penyediaan dan penyimpanan daftar/rekod pembayaran dan Daftar Bil; bayaran pukal serta Panjar Wang Runcit.

6.8.5 Pengurusan Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah Dan Deposit

Pengurusan dan kawalan terhadap kumpulan wang amanah/akaun amanah dan deposit adalah penting untuk menentukan ia diurus dengan teratur, mengikut pekeliling dan arahan amanah yang ditetapkan serta diakaunkan dengan betul dan kemas kini. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengurusan kumpulan wang seperti berikut:

a) Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah

Tatacara pengurusan akaun amanah ditetapkan melalui Surat Pekeliling Perbendaharaan Bil. 18 Tahun 2001. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengendalian kumpulan wang amanah/akaun amanah di Jabatan/Agensi Negeri dari segi penyediaan dan penyerahan penyata tahunan untuk diaudit serta kesempurnaan rekod perakaunan/penyata penyesuaian akaun/transaksi akaun.

b) Pengurusan Kumpulan Wang Pinjaman

Jabatan/Agensi Negeri perlu menguruskan kumpulan wang pinjaman dan pendahuluan diri/pelbagai mengikut Pekeliling/Surat Pekeliling Perbendaharaan yang berkaitan seperti berikut:

- i) Pinjaman kenderaan hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Pekeliling Perbendaharaan Bil. 7 dan 8 Tahun 1993.
- ii) Pinjaman komputer hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 1992.
- iii) Pendahuluan diri hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Surat Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1993.
- iv) Pendahuluan pelbagai hendaklah diuruskan berdasarkan peraturan yang ditetapkan di Pekeliling Perbendaharaan Bil. 13 Tahun 1990.

c) Pengurusan Akaun Deposit

Tatacara dan pengurusan akaun deposit ditetapkan melalui AP 156 hingga 163.

6.8.6 Pengurusan Aset, Inventori Dan Stor

Perolehan aset dan inventori perlu direkodkan, dikawal dan dipantau dengan sempurna bagi mengelakkan daripada berlaku pembaziran dan penyalahgunaan. Sehubungan ini, semakan

Audit telah dijalankan untuk menilai tahap pematuhan Jabatan/Agensi Negeri kepada peraturan-peraturan yang ditetapkan oleh Pekeliling/Surat Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan dan Tatacara Pengurusan Stor berhubung dengan perkara-perkara berikut:

a) Kawalan Umum

Mengikut Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, Pegawai Pengawal hendaklah mewujudkan Unit Pengurusan Aset yang antaranya bertanggungjawab untuk mengurus pelantikan Pegawai Pemeriksa, Lembaga Pemeriksa dan Jawatankuasa Penyiasat. Unit tersebut diberi tanggungjawab menjadi Urus Setia kepada Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan yang diwujudkan, menguruskan pelupusan, kehilangan dan hapus kira aset serta menyelaras penyediaan laporan mengenainya. Selain itu, Pegawai Pengawal perlu melantik seorang Pegawai Aset secara bertulis bagi setiap pusat tanggungjawab di bawahnya dan memastikan Pegawai Aset di peringkat Ibu Pejabat diberi tanggungjawab sebagai Setiausaha Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan.

b) Penerimaan

Mengikut Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, seorang Pegawai Penerima hendaklah diberi kuasa untuk menerima dan mengesahkan aset yang diterima. Tanggungjawab seseorang Pegawai Penerima adalah memastikan aset/bekalan pejabat diterima menepati spesifikasi, kualiti dan kuantiti yang telah ditetapkan sebelum membuat pengesahan penerimaan. Bagi membolehkan Pegawai Penerima membuat rujukan, satu salinan dokumen kontrak hendaklah disimpan oleh pegawai ini. Bagi penerimaan bekalan pejabat pula, Borang Terima Barang perlu disahkan dan direkodkan pada Kad Kawalan Stok dan Kad Petak. Borang Laporan Penerimaan Aset Alih Kerajaan hendaklah disediakan, disahkan dan dihantar dengan serta merta kepada agen penghantaran atau syarikat pembekalan. Aset hendaklah diterima berserta Surat Jaminan dan manual penggunaan/penyenggaraan.

c) Pendaftaran

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 menetapkan aset perlu didaftarkan dalam tempoh dua minggu dari tarikh pengesahan penerimaan. Aset tersebut perlu dilabelkan dengan tanda Hak Milik Kerajaan dan nombor siri pendaftaran.

d) Penggunaan, Penyimpanan Dan Pemeriksaan Aset

Bagi memastikan penggunaan, penyimpanan dan pemeriksaan aset diurus dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan peraturan-peraturan seperti berikut yang ditetapkan di Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan dipatuhi:

- i) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 menetapkan aset diguna hanya bagi tujuan rasmi sahaja dan mengikut tujuan asal perolehannya. Setiap aset hendaklah dikendalikan oleh pegawai yang mahir dan berkelayakan, pengeluaran/penggunaannya direkodkan dengan teratur serta kerosakan aset dilaporkan dengan menggunakan borang yang ditetapkan. Aset perlu disimpan di

tempat yang selamat dan sesuai serta sentiasa di bawah kawalan pegawai yang bertanggungjawab.

- ii) Pekeliling tersebut juga menghendaki sekurang-kurangnya dua Pegawai Pemeriksa/Lembaga Verifikasi Stok dilantik secara bertulis. Pemeriksaan aset dilaksanakan sekurang-kurangnya sekali setahun dan verifikasi stok dilaksanakan mengikut tempoh yang ditetapkan. Laporan Pemeriksaan Harta Modal dan Laporan Pemeriksaan Inventori disediakan dengan lengkap dan dikemukakan kepada Ketua Jabatan dan seterusnya kepada Perbendaharaan Negeri di mana berkenaan.
- iii) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1980 menetapkan penggunaan kenderaan Jabatan/Agensi Negeri dikawal dengan melantik seorang Pegawai Pengangkutan yang bertanggungjawab meluluskan penggunaan kenderaan dan menyediakan fail sejarah bagi setiap kenderaan, menyelenggarakan Buku Log dengan lengkap dan kemas kini serta menyediakan Cerakinan Bulanan Penggunaan Bahan Api setiap bulan bagi mengawal kegunaan bahan api.
- iv) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1996 pula menetapkan penggunaan kenderaan pegawai Gred JUSA dikawal dengan teratur di mana pembelian minyak setahun tidak melebihi had yang ditetapkan/diluluskan.
- v) Selaras dengan kehendak Pekeliling Perbendaharaan Bil. 6 Tahun 1999, Kad Inden Minyak perlu dikawal dengan teratur melalui penyelenggaraan Buku Rekod Pergerakan Kad Inden yang lengkap dan kemas kini. Penyata pembelian atau penyata kad perlu disemak sebelum bayaran dilakukan.
- vi) Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 1999 menetapkan kad elektronik bagi pembayaran tol dikawal dengan teratur dan rekod berhubung dengan penggunaannya diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.

e) Penyenggaraan Aset

Bagi memastikan aset disenggarakan dengan baik, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Senarai aset yang memerlukan penyenggaraan disediakan dengan lengkap dan kemas kini; jadual penyenggaraan disediakan dan dilaksanakan seperti dirancang; penyenggaraan direkodkan dengan betul dan lengkap; program penyenggaraan dinilai dan penyenggaraan aset oleh pihak swasta diselia dan dipantau bagi memastikan syarat-syarat yang ditetapkan dalam perjanjian dipatuhi. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007 adalah berkaitan.
- ii) Kehendak Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1980 dipatuhi. Pekeliling ini menetapkan kenderaan perlu disenggarakan secara berjadual manakala kos penyenggaraan dan pemberian perlu direkodkan dalam fail kenderaan dan Daftar Harta Modal. Kenderaan juga hendaklah disimpan dengan selamat.

f) Pelupusan

Bagi memastikan pelupusan aset diuruskan dengan teratur dan selaras dengan Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, setiap Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- i) Lembaga Pemeriksa dilantik untuk tempoh tidak melebihi dua tahun. Lembaga Pemeriksa perlu menyediakan jadual pemeriksaan dan ia perlu dilaksanakan dalam tempoh satu bulan dari tarikh arahan dikeluarkan. Laporan Lembaga Pemeriksa hendaklah disediakan dan ditandatangani. Lembaga Pemeriksa juga perlu mengesyorkan kaedah pelupusan yang sesuai.
- ii) Perakuan pelupusan aset mekanikal, teknikal, elektrikal dan elektronik disediakan oleh Jabatan/Pegawai Teknikal berkaitan. Manakala perakuan pelupusan aset disahkan oleh dua pegawai yang mempunyai tiga tahun pengalaman dan tidak terlibat dengan pengurusan aset berkenaan.
- iii) Kaedah pelupusan aset dibuat dengan teratur dan dilaksanakan dalam tempoh tiga bulan dari tarikh surat kelulusan dikeluarkan. Sijil Penyaksian Pemusnahan Aset Alih Kerajaan dan Sijil Pelupusan Aset disediakan dan dikemukakan kepada pihak yang memberi kelulusan. Seterusnya, rekod aset yang telah diluluskan pelupusan itu perlu dikemaskinikan.

g) Kehilangan Dan Hapus Kira

Bagi memastikan kehilangan dan hapus kira aset diuruskan dengan teratur dan selaras dengan Pekeliling Perbendaharaan Bil. 5 Tahun 2007, setiap Jabatan/Agenis Negeri hendaklah memastikan:

- i) Kehilangan aset dilaporkan kepada Ketua Jabatan dengan serta merta dan laporan polis dibuat dalam tempoh 24 jam dari waktu kehilangan. Ketua Pejabat menyedia Laporan Awal dan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal dan Pegawai Kewangan Negeri dalam tempoh dua hari bekerja. Satu salinan Laporan Awal dikemukakan kepada Pegawai Pengawal, Pegawai Kewangan Negeri dan Ketua Audit Negara atau wakil tempatan Ketua Audit Negara.
- ii) Jawatankuasa Penyiasat dilantik secara bertulis oleh Pegawai Pengawal dalam tempoh dua minggu dari tarikh Laporan Awal disediakan. Laporan Akhir disediakan dalam tempoh dua bulan dari tarikh lantikan Jawatankuasa tersebut walaupun Laporan Hasil Penyiasatan Polis belum diperoleh. Laporan Akhir yang lengkap hendaklah dikemukakan kepada pihak yang menerima Laporan Awal. Laporan ini perlu dikemukakan dalam tempoh empat bulan dari tarikh Laporan Awal dihantar.

6.8.7 Pengurusan Pelaburan

Pelaburan merupakan tindakan melabur dana bagi suatu tempoh masa untuk memperoleh pulangan yang dikehendaki dengan menyedari sepenuhnya risiko yang terabit. Pelaburan yang dibuat hendaklah mengikut peraturan yang berkaitan. Rekod perlu diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini bagi memudahkan kawalan dan pemantauan. Antara elemen kawalan yang perlu diwujudkan adalah penubuhan Jawatankuasa Pelaburan yang berfungsi menguruskan pelaburan Agensi. Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa melabur, had pelaburan, sasaran pelaburan dan pemantauan pelaburan.

6.8.8 Pengurusan Pinjaman

Pinjaman dibuat bagi membiayai pelbagai projek untuk pembangunan ekonomi negeri, menampung perbelanjaan dan meningkatkan taraf pembangunan serta kemajuan penduduk. Pinjaman tersebut hendaklah digunakan mengikut maksud pinjaman dipohon.

Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa untuk meminjam, penyelenggaraan rekod pinjaman yang lengkap dan kemas kini, perjanjian pinjaman disediakan dan mekanisme kawalan serta pemantauan pinjaman.

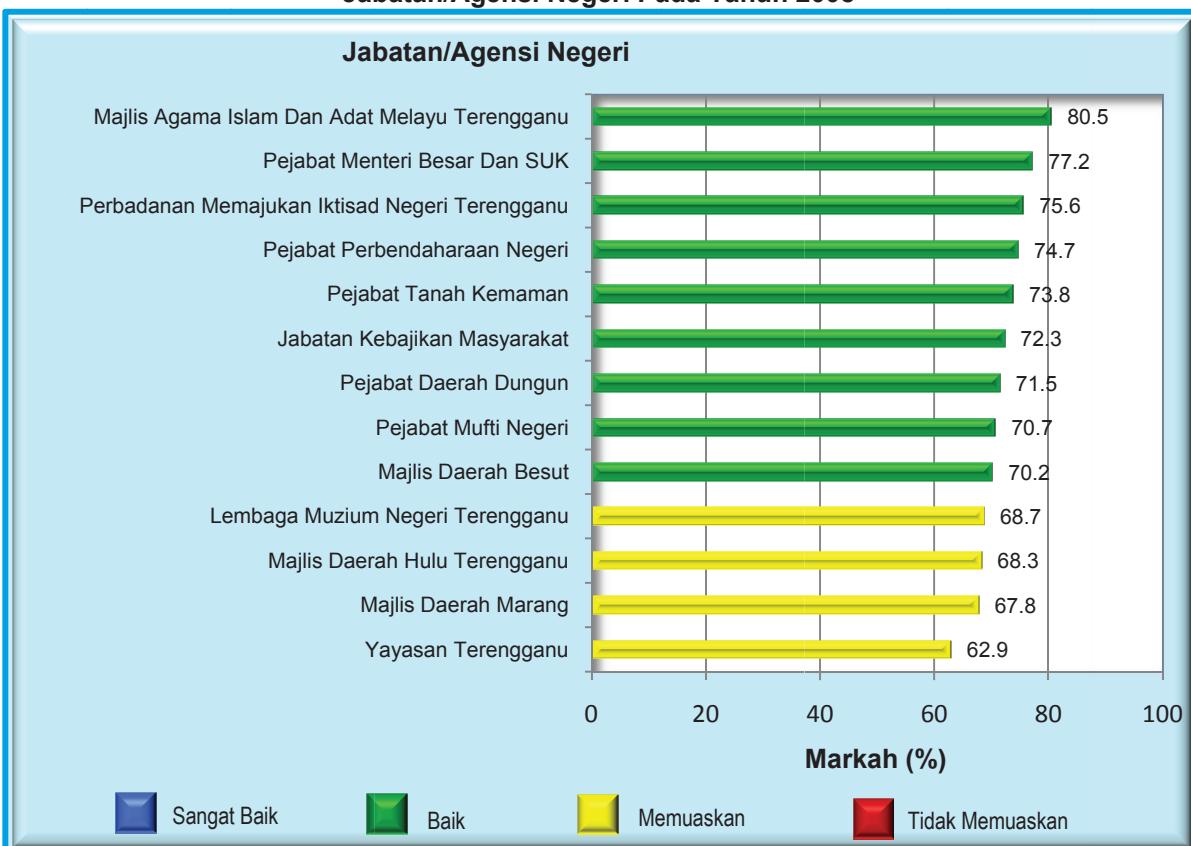
6.8.9 Penyata Kewangan

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 4 Tahun 2007 menghendaki Agensi Negeri mengemukakan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit Negara tidak lewat dari 30 April setiap tahun. Ini bagi membolehkan Penyata Kewangan dan laporan tahunan Agensi Negeri dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada tahun yang sama dan tidak lewat dari 31 Disember setiap tahun. Pekeliling ini bertujuan untuk meningkatkan akauntabiliti dan tadbir urus yang baik di Jabatan Kewangan Negeri dan Agensi Negeri. Di samping itu, pembentangan awal membolehkan *stakeholders* menilai pencapaian Agensi Negeri yang lebih jelas, lengkap dan relevan.

6.9 TAHAP PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN JABATAN/AGENSI NEGERI

Hasil daripada pengauditan yang telah dijalankan adalah mendapati pencapaian pengurusan kewangan di Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu, Pejabat Menteri Besar Dan Setiausaha Kerajaan Negeri, Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, Pejabat Perbendaharaan Negeri, Pejabat Tanah Kemaman, Jabatan Kebajikan Masyarakat, Pejabat Daerah Dungun, Pejabat Mufti Negeri dan Majlis Daerah Besut adalah pada tahap baik atau tiga bintang. Manakala Lembaga Muzium Negeri Terengganu, Majlis Daerah Marang dan Yayasan Terengganu adalah pada tahap memuaskan atau dua bintang. Berbanding tahun 2007 sebanyak lapan Jabatan/Agensi Negeri telah diaudit, sebanyak tiga Jabatan/Agensi Negeri telah mendapat tahap pencapaian baik dan lima Jabatan/Agensi Negeri mendapat tahap pencapaian memuaskan. Tahap pencapaian pengurusan kewangan berdasarkan Indeks Akauntabiliti Jabatan/Agensi Negeri pada tahun 2008 adalah seperti di **Carta 6.1**.

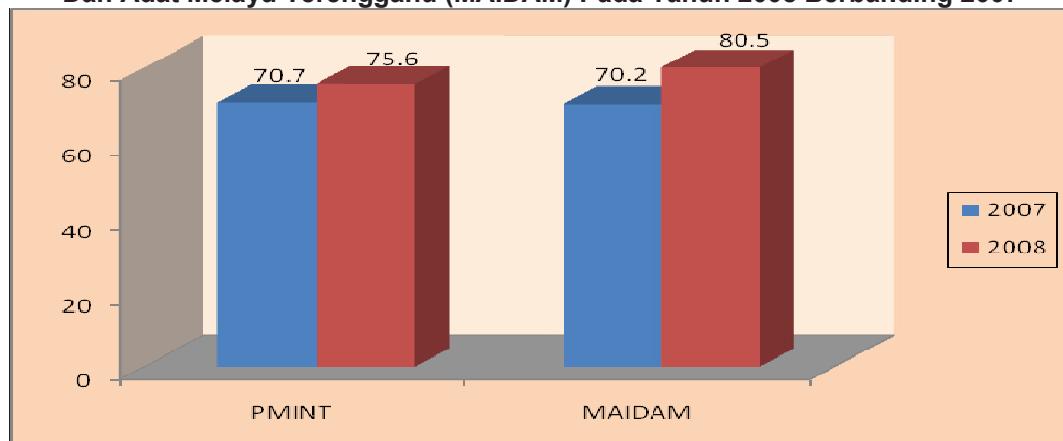
Carta 6.1
**Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti
Jabatan/Agensi Negeri Pada Tahun 2008**

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

Pencapaian pengurusan kewangan Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu (PMINT) dan Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu (MAIDAM) telah menunjukkan peningkatan berbanding pencapaian tahun 2007. Penarafan kedua-dua Agensi Negeri tersebut walaupun ada peningkatan pada tahun 2008 tetapi masih pada tahap baik atau tiga bintang. Kedudukan tahap pencapaian pengurusan kewangan berdasarkan indeks akauntabiliti bagi Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu dan Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu pada tahun 2008 berbanding 2007 adalah seperti di **Carta 6.2**.

Carta 6.2
**Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti
Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu (PMINT) Dan Majlis Agama Islam
Dan Adat Melayu Terengganu (MAIDAM) Pada Tahun 2008 Berbanding 2007**

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

6.10 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Secara umumnya, pencapaian pengurusan kewangan di sembilan Jabatan/Agensi Negeri adalah baik manakala empat Jabatan/Agensi Negeri lagi adalah memuaskan. Pencapaian pengurusan kewangan di Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu bertambah baik berbanding tahun 2007. Analisis Audit mendapati masih berlaku ketidakpatuhan kepada prosedur/tatacara pengurusan kewangan yang ditetapkan. Perkara ini boleh diatasi sekiranya Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan mengambil tindakan memperbetulkan kelemahan-kelemahan yang telah dibangkitkan oleh pihak Audit di samping mengambil tindakan *preventive* bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Bagi memantapkan lagi pencapaian pengurusan kewangan, pertimbangan perlu diberi kepada perkara-perkara berikut:

- a) Di peringkat Jabatan/Agensi Negeri, Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun (JPKA) antara lainnya telah dipertanggungjawabkan untuk membincangkan isu-isu yang dibangkitkan oleh pihak Audit. Bagaimanapun, didapati JPKA tidak berupaya untuk membincangkan isu-isu tersebut secara mendalam kerana Pekeliling Perbendaharaan Bil. 8 Tahun 2004 telah menetapkan pelbagai perkara yang perlu dibincangkan oleh Jawatankuasa ini. Bagi membolehkan isu-isu yang dibangkitkan oleh pihak Audit dapat dibincangkan dengan lebih fokus, Pegawai Pengawal hendaklah mewujudkan satu Jawatankuasa Audit yang dipertanggungjawabkan untuk memastikan tindakan *corrective* dan *preventive* diambil. Tindakan *corrective* adalah untuk memastikan kelemahan-kelemahan yang dibangkitkan dapat diperbetulkan. Manakala tindakan *preventive* adalah bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Jawatankuasa Audit hendaklah melaporkan hasil perbincangannya kepada JPKA.
- b) Pegawai Pengawal hendaklah memastikan jawatankuasa berkaitan pengurusan kewangan ditubuhkan seperti Jawatankuasa Pengurusan Kewangan Dan Akaun dan Jawatankuasa Keutuhan Pengurusan Kerajaan. Memastikan Jawatankuasa ini berfungsi dengan berkesan dengan mematuhi Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa-jawatankuasa Kerajaan yang dikeluarkan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991.
- c) Memandangkan pengauditan terhadap pengurusan kewangan yang dijalankan oleh Jabatan Audit Negara bagi tujuan memberi penarafan adalah terhad kepada beberapa Pusat Tanggungjawab (PTJ) sahaja, Pegawai Pengawal patut mengarahkan Unit Audit Dalam menjalankan pengauditan di PTJ yang lain untuk memastikan sama ada kelemahan yang sama juga berlaku di PTJ berkenaan.
- d) Pegawai Pengawal perlu memastikan Unit Audit Dalam (UAD) berfungsi dengan lebih cekap dan berkesan. UAD hendaklah diberi kebebasan untuk melaksanakan pengauditan dan melaporkan penemuannya. Setiap proses kerja pengauditan mesti mempunyai mekanisme yang boleh menjamin kualiti dan integritinya.
- e) Bagi memperbaiki tahap pengurusan kewangan, penglibatan Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlu dipertingkatkan lagi dengan terlibat secara *hands on* dalam urusan tersebut. Pemantauan hendaklah dilakukan secara berterusan bagi memastikan peraturan kewangan diikuti dan dipatuhi sepenuhnya.
- f) Latihan berterusan perlu diberikan kepada kakitangan bagi memantapkan lagi pengetahuan mereka terhadap pengurusan kewangan.

BAHAGIAN V

PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

BAHAGIAN V
PENYERAHAN, PENGESAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN
PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

7. PENDAHULUAN

Mengikut Akta Audit 1957, Ketua Audit Negara dikehendaki menjalankan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Agensi Negeri iaitu Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan Pihak Berkuasa Tempatan. Objektif pengauditan adalah untuk memberikan pendapat terhadap Penyata Kewangan Agensi Negeri sama ada penyata ini menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

7.1 PENG AUDITAN PENYATA KEWANGAN

7.1.1 Kerajaan Negeri mempunyai 16 Agensi iaitu Iapan Badan Berkanun Negeri, satu Majlis Agama Islam dan tujuh Pihak Berkuasa Tempatan. Mengikut Seksyen 7(3) Akta Audit 1957, Ketua Audit Negara boleh melantik mana-mana orang yang difikirkan kompeten untuk menjalankan pengauditan bagi pihaknya. Selaras dengan itu, Firma Audit Swasta telah dilantik bagi menjalankan pengauditan penyata kewangan terhadap Iapan Badan Berkanun Negeri dan enam Pihak Berkuasa Tempatan. Manakala pengauditan terhadap Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan satu Pihak Berkuasa Tempatan dijalankan oleh Jabatan Audit Negara sendiri.

7.1.2 Bagi memastikan Firma Audit Swasta menjalankan pengauditan selaras dengan arahan yang ditetapkan, Jabatan Audit Negara akan melakukan pemantauan sebelum, semasa dan selepas pengauditan dilaksanakan. Sebelum pengauditan dijalankan, Firma Audit Swasta dikehendaki menyediakan Memorandum Perancangan Audit dengan menyatakan antaranya pendekatan Audit dan tempoh pengauditan. Melalui memorandum ini, Jabatan Audit Negara dapat memastikan Firma Audit Swasta mempunyai pendekatan dan liputan Audit yang mencukupi untuk menjalankan pengauditan serta memastikan pengauditan dijalankan dalam tempoh yang ditetapkan. Pada akhir pengauditan, Firma Audit Swasta dikehendaki mengemukakan penemuan Audit berserta fail kertas kerja, senarai terperinci dan Laporan Juruaudit mengenai penyata kewangan yang diaudit. Fail kertas kerja akan disemak untuk memastikan perkara material dibangkitkan, bukti audit mencukupi dan memuaskan serta mengikut format. Setiap akhir tahun, Jabatan Audit Negara akan membuat penilaian terhadap prestasi Firma Audit Swasta bagi tujuan perlanjutan tempoh tawaran pengauditan penyata kewangan seterusnya.

7.2 KEDUDUKAN PENYERAHAN PENYATA KEWANGAN

Mengikut Enakmen Penubuhan Badan Berkanun Negeri, Badan Berkanun berkenaan dikehendaki mengemukakan penyata kewangan untuk diaudit dalam masa enam bulan selepas akhir setiap tahun kewangan. Bagi Pihak Berkuasa Tempatan, Seksyen 60(2) Akta Kerajaan Tempatan 1976, menghendaki penyata kewangan disediakan dengan seberapa segera apabila tamat tempoh tahun kewangan bagi tahun tersebut untuk membolehkan Ketua Audit Negara mengesahkan penyata kewangan pada atau sebelum akhir bulan Oktober tahun berikutnya. Prestasi penyerahan penyata kewangan oleh Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan Negeri Terengganu untuk diaudit adalah baik. Semua Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam dan Pihak Berkuasa Tempatan telah mengemukakan penyata kewangan tahun 2007 untuk diaudit mengikut tempoh masa yang ditetapkan. Manakala sembilan penyata kewangan bagi tahun 2008 telah diserah untuk pengauditan sebelum akhir bulan April 2009. Kedudukan penyerahan penyata kewangan sehingga 30 April 2009 adalah seperti di **Jadual 7.1**.

Jadual 7.1
Kedudukan Penyerahan Dan Pengauditan Penyata Kewangan
Agensi Kerajaan Negeri Sehingga 30 April 2009

Bil.	Agensi	Penyata Kewangan Disahkan (Tahun)	Penyata Kewangan Sedang Diaudit (Tahun)
Badan Berkanun Negeri			
1.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	2007	2008
2.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	2007	2008
3.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	2007	2008
4.	Yayasan Terengganu	2007	Belum Terima
5.	Yayasan Islam Terengganu	2007	Belum Terima
6.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	2007	Belum Terima
7.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	2007	Belum Terima
8.	Majlis Sukan Negeri Terengganu	2007	Belum Terima
Majlis Agama Islam			
9.	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu	2007	2008
Pihak Berkuasa Tempatan			
10.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	2007	2008
11.	Majlis Perbandaran Kemaman	2007	2008
12.	Majlis Perbandaran Dungun	2007	2008
13.	Majlis Daerah Setiu	2007	2008
14.	Majlis Daerah Besut	2007	2008
15.	Majlis Daerah Marang	2007	Belum Terima
16.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	2007	Belum Terima

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

7.3 PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN

Pengauditan penyata kewangan agensi negeri dijalankan untuk memberi pendapat sama ada penyata kewangan agensi menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Pendapat Audit yang dikeluarkan terhadap penyata kewangan adalah dijelaskan melalui persijilan iaitu sama ada Sijil Tanpa Teguran, Berteguran, Bertentangan atau Penafian. Pada tahun 2008, penyata kewangan bagi 15 agensi negeri telah diberikan Sijil

Tanpa Teguran manakala satu agensi negeri diberikan Sijil Berteguran. Jenis sijil Audit yang telah diberikan kepada penyata kewangan agensi negeri adalah seperti di **Jadual 7.2**.

Jadual 7.2
Persijilan Penyata Kewangan Agensi Negeri Bagi Tahun Kewangan 2007 Dan 2006

Bil.	Agensi	Penyata Kewangan Tahun 2006	Penyata Kewangan Tahun 2007
Badan Berkanun Negeri/Majlis Agama Islam			
1.	Yayasan Islam Terengganu	Tanpa Teguran	Berteguran
2.	Majlis Sukan Negeri Terengganu	Berteguran	Tanpa Teguran
3.	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
4.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
5.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
6.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
7.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	Berteguran	Tanpa Teguran
8.	Yayasan Terengganu	Berteguran	Tanpa Teguran
9.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
Pihak Berkuasa Tempatan			
1.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
2.	Majlis Daerah Besut	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
3.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
4.	Majlis Daerah Marang	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
5.	Majlis Daerah Setiu	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
6.	Majlis Perbandaran Dungun	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran
7.	Majlis Perbandaran Kemaman	Tanpa Teguran	Tanpa Teguran

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

Sijil Audit Berteguran dikeluarkan kepada Yayasan Islam Terengganu kerana tidak mematuhi piawaian perakaunan dalam mengiktiraf pendapatan dari kenaikan harga saham tersiar harga di pasaran sebagai pendapatan tahun semasa. Pendapatan tersebut merupakan pendapatan yang tidak boleh diiktiraf sebagai hasil.

7.4 PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN

Perkara 107(2) Perlembagaan Persekutuan menyatakan Laporan Ketua Audit Negara mengenai penyata kewangan agensi Kerajaan Negeri yang disahkan hendaklah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Sehingga awal Mei 2009, sebanyak 14 penyata kewangan agensi negeri masing-masing 12 bagi tahun kewangan 2007 dan dua bagi tahun 2006 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Sementara itu, penyata kewangan bagi Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Majlis Sukan Negeri tidak perlu dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Penyata kewangan bagi Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu hanya perlu diwartakan manakala **penyata kewangan bagi Majlis Sukan Negeri memadai dihantar kepada Menteri Besar**. Kedudukan pembentangan penyata kewangan agensi negeri adalah seperti di **Jadual 7.3**.

Jadual 7.3
Kedudukan Pembentangan Penyata Kewangan
Agensi Negeri Sehingga 30 April 2009

Bil.	Agensi	Tahun Penyata Kewangan
Badan Berkanun Negeri		
1.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	2007
2.	Yayasan Terengganu	2007
3.	Yayasan Islam Terengganu	2007
4.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	2006
5.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	2007
6.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	2007
7.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	2007
Pihak Berkuastra Tempatan		
1.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	2007
2.	Majlis Perbandaran Kemaman	2007
3.	Majlis Perbandaran Dungun	2007
4.	Majlis Daerah Setiu	2007
5.	Majlis Daerah Besut	2006
6.	Majlis Daerah Marang	2007
7.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	2007

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

7.5 PRESTASI KEWANGAN

7.5.1 Analisis Kedudukan Kewangan Badan Berkanun Negeri Dan Majlis Agama Islam

Analisis terhadap Penyata Pendapatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2007 mendapati tujuh agensi telah mencatatkan lebihan pendapatan berbanding perbelanjaan antara RM0.56 juta hingga RM33.09 juta. Manakala dua agensi mengalami defisit di mana perbelanjaan melebihi pendapatan sejumlah RM4.78 juta dan RM398.02 juta. Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu telah mencatat lebihan pendapatan paling tinggi iaitu RM33.09 juta hasil daripada jualan projek perindustrian dan rumah komersial. Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu pula telah mencatatkan defisit paling tinggi iaitu RM398.02 juta antaranya disebabkan kerugian jualan aset berjumlah RM510.79 juta yang berupa saham tersiar harga, anak syarikat dan bersekutu kepada Terengganu Incorporated Sdn. Bhd.

Analisis terhadap Lembaran Imbangan mendapati sembilan agensi berada dalam kedudukan stabil di mana aset semasa melebihi liabiliti semasa antara RM0.06 juta hingga RM392.28 juta. Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu mencatat aset semasa bersih paling tinggi di mana aset semasa berjumlah RM410.09 juta berbanding liabiliti semasa yang berjumlah RM17.81 juta. Antara aset semasa yang besar dimiliki oleh Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu ialah Pinjaman Kepada Agensi-agensi lain berjumlah RM122.39 juta dan pelaburan Am Mudharabah/Repo berjumlah RM92 juta. Kedudukan terperinci mengenai prestasi kewangan agensi negeri adalah seperti di **Jadual 7.4**.

Jadual 7.4
Prestasi Kewangan Badan Berkanun Negeri Dan Majlis Agama Islam Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2007

Bil.	Agensi	Penyata Pendapatan Berakhir 31.12.2007			Lembaran Imbangan Pada 31.12.2007		
		Pendapatan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Surplus/ (Defisit) (RM Juta)	Aset Semasa (RM Juta)	Liabiliti Semasa (RM Juta)	Aset Semasa Bersih (RM Juta)
1.	Lembaga Tabung Amanah Warisan Negeri Terengganu	116.18	514.20	(398.02)	410.09	17.81	392.28
2.	Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu	102.84	69.75	33.09	778.92	403.89	375.03
3.	Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu	71.91	44.31	27.60	117.92	1.29	116.63
4.	Yayasan Terengganu	63.39	68.17	(4.78)	61.69	27.04	34.65
5.	Yayasan Islam Terengganu	63.02	42.31	20.71	85.26	70.80	14.46
6.	Yayasan Pembangunan Keluarga Terengganu	21.08	17.36	3.72	8.98	3.94	5.04
7.	Majlis Sukan Negeri Terengganu	12.01	8.82	3.19	5.50	0.47	5.03
8.	Lembaga Muzium Negeri Terengganu	7.43	6.87	0.56	4.63	0.31	4.32
9.	Perbadanan Perpustakaan Awam Terengganu	12.68	11.10	1.58	1.00	0.94	0.06

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

7.5.2 Analisis Kedudukan Kewangan Pihak Berkua Tempatan

Analisis terhadap Penyata Pendapatan Pihak Berkua Tempatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2007 mendapat tujuh Majlis telah mencatatkan lebihan pendapatan berbanding perbelanjaan antara RM0.61 juta hingga RM15.16 juta. Majlis Perbandaran Kemaman mencatatkan lebihan pendapatan tertinggi iaitu RM15.16 juta hasil daripada kutipan cukai langsung dan terimaan daripada Kerajaan. Analisis terhadap Lembaran Imbangan menunjukkan enam Pihak Berkua Tempatan berada dalam kedudukan kewangan yang stabil di mana aset semasa melebihi liabiliti semasa melainkan Majlis Bandaraya Kuala Terengganu. Aset semasa Majlis Bandaraya Kuala Terengganu berjumlah RM40.94 juta kurang daripada jumlah liabiliti semasa RM59.89 juta. Kedudukan terperinci mengenai prestasi kewangan Pihak Berkua Tempatan adalah seperti di **Jadual 7.5**.

Jadual 7.5
Prestasi Kewangan Pihak Berkua Tempatan
Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2007

Bil.	Agensi	Penyata Pendapatan Berakhir 31.12.2007			Lembaran Imbanan Pada 31.12.2007		
		Pendapatan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Surplus (RM Juta)	Aset Semasa (RM Juta)	Liabiliti Semasa (RM Juta)	Aset Semasa Bersih (RM Juta)
1.	Majlis Perbandaran Dungun	15.71	11.25	4.46	64.62	3.78	60.84
2.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	15.17	6.94	8.23	24.82	1.05	23.77
3.	Majlis Perbandaran Kemaman	60.58	45.42	15.16	27.06	4.50	22.56
4.	Majlis Daerah Besut	13.79	9.14	4.65	14.88	4.03	10.85
5.	Majlis Daerah Marang	8.33	7.72	0.61	9.68	3.39	6.29
6.	Majlis Daerah Setiu	8.88	7.95	0.93	4.49	0.89	3.60
7.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	55.06	49.29	5.77	40.94	59.89	(18.95)

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

7.5.3 Tuggakan Cukai Taksiran

Cukai Taksiran adalah merupakan penyumbang utama kepada pendapatan Pihak Berkua Tempatan. Pada tahun 2007, satu daripada tujuh Pihak Berkua Tempatan iaitu Majlis Perbandaran Kemaman menunjukkan penurunan jumlah tuggakan Cukai Taksiran berbanding tahun 2006. Tuggakan Cukai Taksiran Majlis Perbandaran Kemaman menurun sejumlah RM1.73 juta. Penurunan ini berlaku disebabkan tindakan penguatkuasaan yang telah dijalankan oleh pihak pengurusan Majlis. Manakala enam Pihak Berkua Tempatan mencatat peningkatan jumlah tuggakan Cukai Taksiran dengan Majlis Bandaraya Kuala Terengganu tertinggi iaitu sejumlah RM8.77 juta. Kedudukan tuggakan Cukai Taksiran bagi tempoh tahun 2003 hingga 2007 ditunjukkan di **Jadual 7.6**.

Jadual 7.6
Tuggakan Cukai Taksiran Pihak Berkua Tempatan
Bagi Tempoh Tahun 2003 Hingga 2007

Bil.	Agensi	Tahun				
		2003 (RM Juta)	2004 (RM Juta)	2005 (RM Juta)	2006 (RM Juta)	2007 (RM Juta)
1.	Majlis Bandaraya Kuala Terengganu	27.62	26.67	6.29	8.09	16.86
2.	Majlis Perbandaran Kemaman	11.14	8.83	11.49	11.54	9.81
3.	Majlis Perbandaran Dungun	58.67	59.62	57.29	56.95	57.58
4.	Majlis Daerah Setiu	0.18	0.19	0.20	0.25	0.43
5.	Majlis Daerah Besut	0.78	0.10	1.28	1.63	1.85
6.	Majlis Daerah Marang	1.44	0.34	0.55	0.68	0.87
7.	Majlis Daerah Hulu Terengganu	0.48	2.90	8.06	13.11	18.01

Sumber: Rekod Jabatan Audit Negara

7.6 RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

Secara keseluruhannya, kedudukan penyerahan penyata kewangan bagi Badan Berkanun Negeri, Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu dan Pihak Berkua Tempatan adalah memuaskan. Sebanyak sembilan daripada 16 penyata kewangan agensi bagi tahun 2008 telah dikemukakan sebelum akhir bulan April 2009. Manakala bagi

persijilan penyata kewangan tahun 2007, sebanyak 15 agensi telah diberikan Sijil Tanpa Teguran berbanding 13 agensi bagi penyata kewangan tahun 2006.

Prestasi kewangan Badan Berkanun Negeri dan Majlis Agama Islam Dan Adat Melayu Terengganu adalah memuaskan. Sebanyak tujuh daripada sembilan Agensi Negeri telah mencatatkan surplus manakala dua agensi mencatatkan defisit. Sementara itu, prestasi kewangan bagi tujuh Pihak Berkuasa Tempatan pada tahun semasa adalah baik kerana mencatatkan surplus. Bagaimanapun, tunggakan Cukai Taksiran bagi enam Pihak Berkuasa Tempatan telah mengalami peningkatan.

Oleh itu, agensi negeri adalah disyorkan untuk mengambil tindakan berikut:

- a) Menyediakan bajet yang lebih baik selaras dengan aktiviti agensi supaya sumber-sumber yang sedia ada dapat digunakan secara optimum dan berkesan.
- b) Mengawal dan memantau aliran tunai masuk dan keluar dengan lebih teliti.
- c) Mendapatkan semula tunggakan cukai taksiran bagi memastikan kedudukan kewangan Majlis akan bertambah baik pada masa akan datang.

**BAHAGIAN VI
PEMBENTANGAN
LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA
DAN MESYUARAT JAWATANKUASA
KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI**

BAHAGIAN VI
PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT
JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

8. PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA MENGENAI PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit 1957 menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit Penyata Akaun Awam serta aktiviti Kerajaan Negeri dan mengemukakan Laporan mengenainya kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu. Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong akan menitahkan supaya Laporan itu dibentangkan di Parlimen manakala Kebawah Duli Yang Maha Mulia Sultan Terengganu menitahkan untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Terengganu. Laporan Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri Terengganu Tahun 2007 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada 13 April 2009.

9. MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri telah selesai membincangkan Laporan Ketua Audit Negara mengenai Akaun Awam Kerajaan Negeri bagi tahun 2004. Laporan Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri bagi tahun 2004 belum dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2005 sedang dibincangkan oleh Jawatankuasa. Manakala Laporan Ketua Audit Negara bagi tahun 2006 belum dibincangkan kerana Jawatankuasa tidak mengadakan mesyuarat sepanjang tahun 2008. Sehingga Julai 2009, Jawatankuasa hanya bermesyuarat sekali bagi membincangkan Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2006.

PENUTUP

PENUTUP

Pelaksanaan Indeks Akauntabiliti Pengurusan Kewangan yang dilaksanakan buat kali kedua pada tahun 2008 telah menunjukkan pencapaian Pengurusan Kewangan Jabatan/Agensi Negeri yang memerlukan tindakan penambahbaikan bagi mengatasi kelemahan yang dibangkitkan.

Kelemahan dalam Pengurusan Kewangan yang dilaporkan dalam laporan ini menggambarkan bahawa tahap akauntabiliti pengurusan wang awam masih perlu dipertingkatkan. Langkah pembetulan perlu diambil bagi memastikan wujudnya akauntabiliti dan integriti dalam pengurusan kewangan.

Antara faktor utama yang menyebabkan wujudnya kelemahan Pengurusan Kewangan adalah ketiadaan penyeliaan yang rapi dan latihan yang bersesuaian tidak diberi kepada pegawai. Oleh itu, adalah disyorkan Pegawai Pengawal yang terlibat mematuhi standard perakaunan dan prosedur kewangan, menyelia kerja yang dilaksanakan oleh pegawai, menyediakan prosedur kerja yang lengkap dan mengadakan program latihan/kursus yang berterusan kepada pegawai yang terlibat dalam pengurusan kewangan agar mereka dapat meningkatkan pengetahuan dan kompetensi dalam melaksanakan tugas.

Memandangkan pengauditan yang dijalankan oleh Jabatan Audit Negara adalah berdasarkan persampelan dan skop tertentu, Pegawai Pengawal dan Ketua-Ketua Jabatan/Agensi yang terlibat juga perlu mengaturkan supaya pemeriksaan secara menyeluruh dijalankan untuk menentukan sama ada kelemahan yang sama juga berlaku di bahagian lain yang tidak diaudit dan seterusnya mengambil tindakan pembetulan

JABATAN AUDIT NEGARA

Putrajaya

22 Julai 2009

LAMPIRAN

**SIJIL KETUA AUDIT NEGARA
MENGENAI PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI TERENGGANU
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2008**

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Terengganu bagi tahun berakhir 31 Disember 2008 telah diaudit atas arahan saya selaras dengan Akta Audit 1957. Pihak pengurusan Kerajaan Negeri adalah bertanggungjawab terhadap Penyata Kewangan ini dan tanggungjawab saya adalah mengaudit dan memberi pendapat terhadap Penyata Kewangan tersebut. Pengauditan telah dilaksanakan dengan berpandukan piawaian pengauditan yang diluluskan.

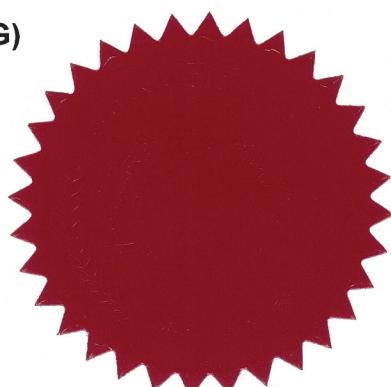
Pada pendapat saya, Penyata Kewangan ini memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Terengganu pada 31 Disember 2008; hasil operasi serta aliran tunainya bagi tahun tersebut berdasarkan piawaian perakaunan yang diluluskan. Rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ambrin".

(TAN SRI DATO' SETIA HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara
Malaysia.

Putrajaya
8 Julai 2009

Lembaran Imbangan
seperti pada 31 Disember, 2008

	<i>Nota</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>
		<i>RM</i>	<i>RM</i>
ASET			
A WANG TUNAI	8	398,652,208.33	402,852,431.19
B PELABURAN		6,000,000.00 404,652,208.33	89,500,000.00 492,352,431.19
JUMLAH ASET DIPEGANG BAGI :			
C AKAUN HASIL DISATUKAN	9 - 11	(424,963,971.08)	(278,415,505.42)
D AKAUN PINJAMAN DISATUKAN	12	0.00	0.00
E AKAUN AMANAH DISATUKAN	13 - 16	829,616,179.41 404,652,208.33	770,767,936.61 492,352,431.19

Lembaran Imbangan ini hendaklah dibaca bersama dengan penyata dan nota yang dilampirkan

DATO' HJ MAZLAN BIN NIZAM
 Pegawai Kewangan Negeri
 Terengganu Darul Iman
 10 Feb 2009

WAHAB BIN TASLIM
 Bendahari Negeri
 Terengganu Darul Iman
 10 Feb 2009

**Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wangtunai
seperti pada 31 Disember, 2008**

<i>Nota</i>	<i>2008</i>	<i>2007</i>	
	<i>17</i>	<i>RM</i>	<i>RM</i>
TERIMAAN			
Hasil			
Hasil Cukai	41,615,202.49	36,985,513.24	
Hasil Bukan Cukai	88,283,614.72	125,355,876.49	
Terimaan Bukan Hasil	<u>1,513,660,007.41</u>	1,643,558,824.62	<u>1,099,791,374.83</u>
			1,262,132,764.56
Pinjaman			
Pinjaman Dalam Negeri	<u>75,745,077.00</u>	75,745,077.00	<u>49,141,041.00</u>
Terimaan Modal			
Terimaan Balik Pinjaman	<u>21,129,086.09</u>	21,129,086.09	<u>5,741,353.77</u>
Jumlah Terimaan	<u>1,740,432,987.71</u>		<u>1,317,015,159.33</u>
BAYARAN			
Perbelanjaan Mengurus			
Emolumen	202,840,143.12	186,677,694.00	
Perkhidmatan dan Bekalan	138,509,573.53	121,757,585.27	
Aset	49,571,211.86	73,190,200.57	
Pemberian dan Kenaan Bayaran Tetap	1,398,236,194.10	1,163,413,400.25	
Perbelanjaan Lain	<u>950,167.67</u>	1,790,107,290.28	<u>1,483,733.44</u>
			1,546,522,613.53
Perbelanjaan Pembangunan			
Langsung	713,348,042.95	784,024,994.86	
Pinjaman	<u>0.00</u>	<u>713,348,042.95</u>	<u>0.00</u>
			784,024,994.86
Perbelanjaan Bekalan Air			
Perbelanjaan Mengurus	523,605.95		
Langsung	7,873,528.27	9,248,779.11	
Pinjaman	<u>78,636,486.66</u>	<u>87,033,620.88</u>	<u>37,671,987.93</u>
Jumlah Bayaran	<u>2,590,488,954.11</u>		<u>46,820,767.04</u>
			<u>2,377,468,375.43</u>
Tambah/(Kurang) Wangtunai			
	(850,055,966.40)		(1,060,453,216.10)
* Terimaan / (Bayaran) Bersih Amanah Wang Tunai Pada 1 Januari			
	845,855,743.54		626,954,511.36
	402,852,431.19		836,351,135.93
JUMLAH WANGTUNAI PADA 31 DISEMBER	<u>398,652,208.33</u>		<u>402,852,431.19</u>

* Nota : Jumlah Terimaan / (Bayaran) Bersih Amanah Termasuk Pengeluaran/Penyimpanan Pelaburan

DATO' HJ MAZLAN BIN NGAH
Pegawai Kewangan Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2009

WAHAB BIN TASLIM
Bendahari Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2009

**Penyata Akaun Memorandum
seperti pada 31 Disember, 2008**

	<u>Nota</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>
		<i>RM</i>	<i>RM</i>
ASET			
F1 PINJAMAN BOLEH DITUNTUT	18	336,731,790.38	357,860,876.47
F2 PELABURAN	19	35,500,002.00	35,500,002.00
F3 TUNGGAKAN HASIL	20	92,481,275.65	95,799,754.49
TANGGUNGAN			
G HUTANG AWAM	21	997,598,086.58	937,872,211.80

Penyata Akaun Memorandum ini hendaklah dibaca bersama dengan penyata dan nota yang dilampirkan

DATO' HJ MAZLAN BIN NGAM
Pegawai Kewangan Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2009

WAHAB BIN TASLIM
Bendahari Negeri
Terengganu Darul Iman
10 Feb 2009

**C Penyata Akaun Hasil Disatukan
seperti pada 31 Disember 2008**

Perihal	2008			2007		
	Belanjawan		Sebenar		Sebenar	
	RM	RM	% Belanjawan	RM	% Belanjawan	
BAKI PADA 1 JANUARI		(278,415,505.42)		5,974,343.55		
I HASIL						
Hasil Cukai	55,375,270.00	41,615,202.49	75.15	36,985,513.24	62.66	
Hasil Bukan Cukai	113,649,993.00	88,283,614.72	77.68	125,355,876.49	121.31	
Terimaan Bukan Hasil	1,504,114,737.00	1,513,660,007.41	100.63	1,099,791,374.83	75.73	
Jumlah Hasil	1,673,140,000.00	1,643,558,824.62	98.23	1,262,132,764.56	78.17	
II PERBELANJAAN MENGURUS						
Emolumen	220,408,989.25	203,268,345.80	92.22	186,677,694.00	91.59	
Perkhidmatan Dan Bekalan	154,169,580.92	138,597,251.80	89.90	121,757,585.27	89.97	
Aset	58,349,368.67	49,578,936.86	84.97	73,190,200.57	89.17	
Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	1,439,637,085.16	1,398,236,194.10	97.12	1,163,413,400.25	97.63	
Perbelanjaan Lain	1,160,010.00	950,167.67	81.91	1,483,733.44	89.38	
Jumlah Perbelanjaan Mengurus	1,873,725,034.00	1,790,630,896.23	95.57	1,546,522,613.53	95.78	
Lebihan /(Defisit) Bagi Tahun (I - II)	(200,585,034.00)	(147,072,071.61)		(284,389,848.97)		
BAKI PADA 31 DISEMBER		(425,487,577.03)		(278,415,505.42)		

Butir Lanjut : Penyata C1 dan C2

**Nota Kepada Akaun Awam
bagi tahun berakhir 31 Disember 2008**

(*Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya*)

DASAR DAN KAEDAH PERAKAUNAN KERAJAAN NEGERI YANG PENTING

1. Kerajaan Negeri Terengganu Sebagai Entiti Perakaunan

Sebagai Entiti Perakaunan, Kerajaan Negeri Terengganu adalah termasuk semua jabatan Kerajaan Negeri Terengganu Darul Iman tetapi tidak termasuk Badan-Badan Berkanun, Pihak Berkuasa Kerajaan Tempatan dan Syarikat Milik Kerajaan Negeri.

2. Kumpulanwang Negeri Disatukan

Mengikut kehendak Seksyen 7 Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972), tiga akaun berasingan diselenggarakan di bawah Kumpulanwang Negeri Disatukan iaitu:-

- a) Akaun Hasil Disatukan (Penyata C), yang mana segala hasil yang diterima dan perbelanjaan mengurus yang terlibat dikenakan kepada akaun ini.
- b) Akaun Pinjaman Disatukan (Penyata D), yang mengakaunkan semua terimaan pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan dan pembayaran yang dibuat kepada Badan-Badan Berkanun Negeri termasuk pindahan kepada Kumpulanwang Pembangunan Negeri serta Kumpulanwang Bekalan Air Negeri; dan
- c) Akaun Amanah Disatukan (Penyata E), yang mana segala terimaan dan bayaran Kumpulanwang Amanah Kerajaan dan wang yang diterima oleh Kerajaan untuk maksud tertentu diakaunkan.

3. Akaun Memorandum

Akaun Memorandum menunjukkan aset dan tanggungan Kerajaan yang bukan merupakan sebahagian dari baki Kumpulanwang Negeri Disatukan, tidak disertakan dalam Lembaran Imbangian tetapi disertakan berasingan dalam Penyata Akaun Memorandum. Penyata Akaun Memorandum yang dilaporkan dalam Penyata Kewangan terdiri dari penyata yang berkaitan dengan aset (F) seperti pinjaman boleh dituntut (Penyata F1), pelaburan (Penyata F2), tunggakan hasil (Penyata F3) dan penyata yang berkaitan dengan tanggungan seperti hutang awam (Penyata G).

4. Konsep Asas

Dasar perakaunan Kerajaan Negeri adalah berdasarkan dua konsep seperti terkandung dalam Perlembagaan Persekutuan iaitu:-

Nota Kepada Akaun Awam bagi tahun berakhir 31 Disember 2008

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

- a) Segala hasil atau wang yang didapatkan atau diterima; kecuali zakat, fitrah, baitulmal atau hasil agama Islam yang seumpamanya dibayar masuk ke dalam Kumpulanwang Negeri Disatukan (Fasal 97 Perlembagaan Persekutuan); dan
- b) Tiada wang kecuali perbelanjaan tanggungan tertentu, boleh dikeluarkan dari Kumpulanwang Negeri Disatukan melainkan diperuntukkan atau dibenarkan dengan cara lain oleh Dewan Undangan Negeri (Fasal 104 Perlembagaan Persekutuan).

5. Dasar Perakaunan

Dasar perakaunan yang digunakan untuk mengakaunkan terimaan dan bayaran adalah mengikut Asas Tunai Diubahsuai. Asas ini membenarkan bayaran dibuat dalam bulan Januari (Akaun Kena Bayar) bagi bekalan dan perkhidmatan yang diterima sehingga 31 Disember tahun sebelumnya untuk dikenakan kepada akaun tahun ini.

6. Tahun Kewangan

Tahun Kewangan ditetapkan oleh Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972) sebagai suatu tempoh dua belas bulan yang berakhir pada 31 Disember setiap tahun.

7. Aset dan Tanggungan

Aset tetap dikenakan kepada perbelanjaan pada masa ianya dibeli atau dibina. Tuntutan kewangan oleh Kerajaan Negeri seperti hasil terbaru dan pinjaman boleh dituntut tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbang. Walau bagaimanapun, penyata pinjaman boleh dituntut (Penyata F1), pelaburan yang dikenakan kepada perbelanjaan mengurus (Penyata F2) dan penyata tunggakan hasil (Penyata F3) ditunjukkan dalam Akaun Memorandum. Tanggungan Kerajaan Negeri yang belum diselesaikan pada penutup tahun kewangan tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbang. Walau bagaimanapun, penyata mengenai hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan (Penyata G) ditunjukkan dalam Akaun Memorandum.

ASET

8. Wangtunai dan Pelaburan

- a) Wangtunai (Penyata A) adalah terdiri daripada Wangtunai Dalam Tangan, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Bank.

Nota Kepada Akaun Awam bagi tahun berakhir 31 Disember 2008

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

- b) Pelaburan (Penyata B) adalah pelaburan dalam Simpanan Al-Mudharabah bagi tempoh pelaburan 3 bulan dan ke atas.

AKAUN HASIL DISATUKAN

9. Hasil

Kutipan hasil (Penyata C1) diakaunkan mengikut asas tunai dengan mengambil kira jumlah kasar hasil yang diterima. Perbelanjaan yang dilibatkan untuk mendapatkan hasil dan bayaran balik hasil yang dilakukan mengikut mana-mana undang-undang dikenakan kepada perbelanjaan. Hasil yang patut diterima tetapi sebenarnya belum diterima dalam tahun kewangan berkenaan tidak dimasuk akaunkan.

10. Perbelanjaan

Semua kenaan kepada peruntukan Belanjawan bagi barang-barang dan perkhidmatan serta bayaran pindahan seperti caruman kepada Kumpulanwang Pembangunan serta wang yang diintukkan kepada Pihak Berkuasa Tempatan, Badan-badan Berkanun dan Syarikat Milik Kerajaan melalui pemberian dianggap sebagai perbelanjaan (Penyata C2).

Terimaan balik bayaran lebih yang dilakukan dalam tahun kewangan yang sama dikreditkan kepada butir perbelanjaan dari mana bayaran asalnya dibuat, manakala yang berkaitan dengan perbelanjaan tahun-tahun lepas dikreditkan kepada akaun hasil.

11. Perbelanjaan Tanggungan

Perbelanjaan tanggungan (Penyata C2) terdiri dari perbelanjaan yang wajib dikenakan ke atas Kumpulanwang Negeri Disatukan mengikut mana-mana undang-undang Negeri yang telah ditentukan. Perbelanjaan ini termasuklah pencen, pampasan, ganjaran, perbelanjaan hutang dan ganturugi atau bayaran atas perintah mahkamah. Walaupun peruntukan bagi menampung perbelanjaan tanggungan disertakan dalam anggaran yang dikemukakan di Dewan Undangan Negeri, ianya tidak dibahaskan.

AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

12. Akaun Pinjaman

Pinjaman yang diterima oleh Kerajaan Negeri daripada Kerajaan Persekutuan di bawah kuasa undang-undang Negeri dan pembayaran yang berkaitan diakaunkan dalam Akaun Pinjaman (Penyata D).

**Nota Kepada Akaun Awam
bagi tahun berakhir 31 Disember 2008**

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

AKAUN AMANAH YANG DISATUKAN

13. Kumpulanwang Amanah Kerajaan

Kumpulanwang Amanah Kerajaan (Penyata E1) ditubuhkan di bawah seksyen 10 Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972) bagi maksud tertentu selaras dengan Perlembagaan Persekutuan.

14. Kumpulanwang Pembangunan

Kumpulanwang Pembangunan Negeri yang ditubuhkan mengikut Akta Kumpulanwang Pembangunan 1966, diakaunkan dalam Akaun Amanah Disatukan (Penyata E1a) Terimaan Kumpulanwang ini terdiri dari pinjaman yang diberi oleh Kerajaan Persekutuan bagi maksud pembangunan, caruman dari Akaun Hasil Disatukan, pemberian Persekutuan (Geran), terimaan bayaran balik pokok pinjaman oleh agensi-agensi Kerajaan Negeri, pemberian imbuhanbalik projek-projek tertentu oleh Kerajaan Persekutuan dan pelbagai terimaan. Wang dalam kumpulanwang ini hanya boleh dibelanjakan untuk maksud-maksud seperti yang ditentukan dalam Akta Kumpulanwang Pembangunan dan diluluskan oleh Dewan Undangan Negeri.

15. Kumpulanwang Amanah Awam

Kumpulanwang Amanah Awam (Penyata E2) yang ditubuhkan di bawah seksyen 9 Akta Prosedur Kewangan 1957 (Disemak 1972) terdiri dari kumpulanwang khas yang diamanahkan kepada Kerajaan Negeri dan wang amanah yang diterima bagi maksud tertentu.

16. Deposit

Akaun Amanah bagi Deposit (Penyata E3) mengakaunkan wang yang diterima khusus bagi sesuatu maksud di bawah mana-mana undang-undang atau mengikut perjanjian.

PENYATA PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANGTUNAI

17. Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai

Semua penerimaan dan pembayaran wang tunai ditunjukkan dalam penyata ini. Terimaan wangtunai terdiri daripada terimaan hasil, pinjaman dalam negeri, terimaan balik pinjaman dan juga terimaan-terimaan lain. Bayaran wangtunai pula terdiri daripada bayaran semua perbelanjaan mengurus, pembangunan, bekalan air dan bayaran-bayaran lain.

**Nota Kepada Akaun Awam
bagi tahun berakhir 31 Disember 2008**

(Nota ini merupakan sebahagian daripada Akaun Awam dan perlu di baca bersama dengannya)

AKAUN MEMORANDUM

18. Pinjaman Boleh Dituntut

Akaun ini menunjukkan baki hutang Badan-badan Berkanun dan Pihak Berkuasa Tempatan Negeri dengan Kerajaan Negeri yang mana pinjaman tersebut dibiayai oleh sumber negeri dan sumber Persekutuan (Penyata F1).

19 Pelaburan

Pelaburan yang tehak dikenakan kepada perbelanjaan mengurus dan perbelanjaan pembangunan tidak dilaporkan dalam Lembaran Imbangan tetapi dilaporkan dalam Penyata Memorandum (Penyata F2). Pelaburan yang ditunjukkan dalam Penyata F2 adalah berdasarkan Piawaian Perakaunan Kerajaan (PPK) yang berkaitan iaitu PPK2, PPK6 dan PPK8.

Pada 1 Mac 2007, Perbadanan Menteri Besar Terenggannu (MB Inc) telah menandatangani Perjanjian Penyusunan Semula Organisasi (*Reorganisation Exercise Agreement*) dengan Terengganu Incorporated Sdn Bhd (Terengganu Inc). Proses penyusunan semula organisasi ini melibatkan pindahmilik saham-saham syarikat berkaitan dari MB Inc kepada Terengganu Inc yang telah dilaksanakan dalam tahun 2007.

20 Tuggakan Hasil

Hasil yang sepatutnya dipungut oleh pejabat pemungut tetapi tidak dapat dikutip sehingga akhir Tahun Kewangan 2008 (Penyata F3)

21. Hutang Awam

Akaun ini menunjukkan baki hutang yang terdiri dari semua pinjaman yang diambil oleh Kerajaan Negeri daripada Kerajaan Persekutuan untuk membiayai projek-projek pembangunan negeri dan Badan-badan Berkanun Negeri (Penyata G1).